

Рустам Қъурбанов

МАРАТДИН
ЖУВКИ

Рустат Къурбанов

Рустам Къурбанов

Йиз ккунн бицц дустар!

Китабдиъ айи эсерар учвуз къабул гъахъиш,
гизаф шад вуза.

Харжи баяр-шубариз ухшар махъанай ужу-
дарихъан нумуна гъадабгъай.

Дагестанское
книжное издательство
Махагкала 2011

ББК 84 (2-Таб.)-5

УДК 281.351

К - 93

Курбанов Р.

К -93 Маратдин Нивк1: - Махачкала: ГУ

«Дагестанское книжное издательство», 2011. - 112 с.

Курбанов Р. Сон Марата: стихи.

Китабдиъ аий шиърайъ биц1идарикан,
дуариин улукъу аъжайиб гъядисйирикан маракълуди
кидибтна.

ББК 84 (2-Таб.)-5

УДК 281.351

к 4803530590^ 63_20П

М 123 - 2011

ISBN 978 - 5 - 297 - 01770 -2

©Курбанов Р., 2011

@ Дагестанское книжное
издательство, 2011

Сифте гаф

Рустам Рамазанович Къурбанов 1950-ни йисан Табасаран райондин Лижва гъулаъ нежбрин хизандиъ бабкин гъахъну

Гъамусдиз дугъан шиърар табасаран газатариди ва журналариди, гъадму гъисабнаан «Литературайин табасарандиъра», чап аплури гъахъну.

Р .Къурбановдинумур хайлин йисари бицЫдарихъди аьлакъалу вуди гъабхъну.ДумуДербентдин медучилище ккудубкІбалам къяляхъ, хайлин йисари Табасаран райондин центральный больницайиди бицЫдарин от-делениеийи фельдшерди гъилихну, хъа Дагъустан госуниверситетдин биологияийн факультет ккудубкІхъан, мялимдира гъилихну.

Мектебдиди лихувал давам аплури, дугъу пионер-вожатыйин, тешикатчийин, мектебдин директор-валин вазифийрра тамам аплури гъахъну.

Гъамус «Табасарандин сес» газатдин кІулин редакторвалин вазифийрра тамам аплураиіра, дугъу, бицЫдарихъан ярхла хъуз даккунди, багъри гъулан мектебдиди дарсарра кивра, ва гъаддихъди сабси бицЫдариз вуйи шиърар ва ихтилатар дикІура.

БицЫдарихъди аьлакъайи хъували шаириз эсерар яратмиши апІбан ляхниъ хъуркъувалар гъадагъуз кюмек гъапЫу. Дугъан эсерар «Ппази» «Дагъустан дишагъли» журналариди кми-кмиди чап аплуз хъюгъну. Дурари 2001 йисан удубчІву бицЫдариз вуйи табасаран литературайин антологияийи лайикълу йишлв дибисна.

Шаксузди, шаири гележегдиди поэзияийин юкІв али бицЫдариз маракълу эсерар хъана яратмиши аплур . Гъит дугъу чан юкІв али яратмиши апІШан язгурлу ярякъюъ хъана ахъю хъуркъувалар гъазанмиши аплри.

Абайхъди сюгъбат

Ахю абайин униъ
Деънайи худулккуни.
Кучри машнак къабирин,
Гьерхра дугъхъан биціри:

-Аба, су ал айиз саб
Шулуш, тув узуз жаваб,
Дуруц фтиз кѳуруш, йип!
Ва ккебехъу, хъивну иб.

-Дурциз чан вахтна, йиз бай,
Алатарик адай тай.
Мягъсул апѳруган битмиш,
Апѳуй думу ишлетмиш.

-Битмиш апѳруган дяхин,
Дурциз тувру фу ляхин?
Думу ву, кѳура, гакѳул,
Ликар ккадру, алдру кѳул.

-Дурцикк ккитѳуйи йицар,
Дидихъ нежбер шуйи сар.
Зигуз хъюгъюйи думу
Му кѳулиан кѳулиз тму.

Къяляхъди гъибтуйи шил -
Дурци тартиб апѳур жил.
Зигури хулихъди хул,
Дидкан хъасин хутѳил шул.

-Дурциин шуй, кѳур, мукъу,
Гъапѳрухъа думу рукъу?
-Мукъу кѳуруб ву, йиз бай,
Дурцин жилиъ ивру пай.

-Китабдик ка хъана ич
Алат узуз аьгъдру гъич:
Деккусиб саб рукъ ву, к1ур,
Нежбриз лазим шлу «дагъур».

-Дагъур лазим ву гъарган,
Хъубкъиган, убгуз иган...
Худул гъавриъ ахърададар-
Иган фу вушра, аьгъдар...

-Кидибтава, жан аба,
Фу гафар вуш «гар», «амбар»
Гъап1ру ва фйир вуш, дураар
Йиз дустаризра аьгъдар...

Ва къабир гъахъи мажбур,
Дабгну чаз ахю сабур,
Худлиз кидибтуз вари...
Хъебехъай дугъахъ ари!

-Фикриз гъадабгъ: «Уву гъи
Вува нежбер гъакъикъи».
Зиихъ яв к1ваин илмиш,
«Хут1ил гъап1нийхъа дюзмиш.

Гъамус гъадму хут1лиин
Алабхъурва тум дяхнин.
Хъа тум ругдик кпикъуз
Хъюгъюрва мала йивуз.

Хут1лиъ хъасин гургутум
Кудубч1види гъубзу тум.
Дидхъан, дарди зат сикин,
Артмиш хъибдихъуз экин.

Хъадну, экин хъубкъиган,
Дагърихъди убг яв иган,
Дидкан шал ар ап1урва,
Хъа раццахъна гъахурва...

Гъамус уву йигъан сад
Раццаъ дап1ну ккунду гад.
Метлеб ву ап1бан гадар
Дяхнин кадабгъуб удар.

Ккипурва, раццаъ «ахин»,
Гъадабгъури яв дяхин.
Ккибт1ну гъайван я йицар,
Рациин зигурва гар.

Урчар айи къул сак1ал
(Гъарсаб урчаъ а к1ик1ал)
Ву гар думу ап1ру гад.
Дидин айи ахъю ад.

Жвилли шул мягъсул гаракк.
Удрар уч шули к1анакк.
Экиндин лембе ч1атху
Нихъриз илт1ибк1ур гъатху...

Гъамус ихъ жахраг набшди?
Дидихъди, дуст, явашди
Зиълан алдабгъурва нихъ.
Хъасин хъюгъюрва дяхнихъ.

Жавабдаруб ву ляхин -
Адабгъуб рацц'ан дяхин.
Уч ап1ин, чара адар,
Тахилин гъарсаб удар.

Марцц ап1уз дяхнин тепе
Лазим ву мик1ран лепе.
Тах ил завуз гат1абхъуз
Иирф герек шулу ухъуз.

Фу алат вуш думу йирф
Лы ьдарвуз, дарин? Гьяйиф...
Иирф ап1уз лазим ву кьул
Ва рижвди хъивру гак1ул.

Мик1 кюмекчи гъабхьиш, ихъ
Ляхин гьябгъюр лап улихъ.
'Завуъ бес ву саб ара
Ударна гаж хъуз жара.

Дяхнин удар шул гъагъуб,
Эгср думу вуш сагъуб.
Зав'ан удар кьяляхъ гъюр,
Хъа гаж ц1иб ярхлаз гьябгъюр...

Марцц гъап1хъан, тахил нежбри
Абхъру сарун чан амбриъ.
Думу шулу ужагъ саб,
Уъл уьбхюз дап1най гъисаб.

1>иц1и жилир, гъи увуз
Вегъем аьгъю гъабхъунвуз
Лазим шуйиш швнуб хил,
Гъясил ап1руган тахил.

Гъамус, амма, дици дар.
Гарар лазимди имдар.
Г)кинчийиз гъи бакар
Ц]улу анжах техника.

Ап1ну трактор - аждагъа,
Хъап1урва хут1ил магъа.
Сеялка а тум убзуз,
Хъа комбайн - иган убгуз...

Анжах инсандин зегъмет
Ккунду мушваъра, гъелбет.
Уъл битмиш ап1руган, дуст,
Лихну ккунду, дарди суст.

Аяз ва бай

Къюрдун лап аьхью йигъан
Ч1атна гъушу Артури
Хулаз гъюз аплурукъан,
Мярхярехъди яртури.

Хъа язназ - гъаравлиз-
Дишлади Артур рякъюр.
Чан дад улупуз бализ,
Гуч! ккаплри, багахъна гъюр.

Машназ йивури мелзар -
Иццру гъаплу бай ишур...
Ибарик курччвну «зазар»,
Тяди хулаз утлурккур.

Мани хулаъ уч1ву бай
Текрар аплури: «Вай, вай!».
Ва хъана хьюгью ишуз,
Даргънайи тлубар тлиршуз...

Хъа аяз клуруш, гъаясуз,
Улдхъан дугъаз либгуру.
Аьхълушну даплнай гъялсуз,
Балик кялхъруси, клуру:

Усал бай дарна уву,
Давам аплуз дархьи ч1ат,
Гьергунва, «къаби жвуву»
Гъаплну клури зарафат».

Му гафар гьерхъган балин
Нач гъабши маш шулу ал.
Хъасин, хьиган архаин,
Адашиз тувру суал:

-Сарихъан гучІруб дарин,
Адаш, му нягъякъ аяз?
Дидхъан гьерхрур адарин,
Баяр аргъуз гъитруш гъаз?

Хъебехъ гъамус, ужур бай!
Аяз ухъуз табигъ дар.
Фукъан ипишра гъарай,
Гъич сар касдихъан гучІдар.

Аязнахъан гучІ дархъуз
Ужуб рякъ а баяриз
Шул думу табигъ апІуз,
Гъуллугъ гъатІиш жанариз.

ТІагъру дарди, гвачІнинган,
Зат къан дарапІди. гъудужв.
Физзарядка дапІну, жан
Мюгъкам гъабшиган, удучІв.

Лиц, жаргъ гъавайихъ марцци,
Аязназ салам туври.
Лигим гъапІиш жан гъаци,
Аяз дуст шулвуз дугъри.

Гъазру сакит гъап1у Сакит

Гирами биц1и дустар-
Ииз гъюрматлу урхрудар!
Хъебехъай узухъ дикъат,
Ап1урзачвуз ихтилат
Гъуншдиъ айи сар балкан
Вуди гъахъи гъарзакар.
Бабкан гъахъиган игит,
Дугъаз ччвур тувну Сакит.
Мянайиз асас думу
Фаракъат к1уру гаф ву.
Амма уъмриъ жараси
Ачухъ гъабхъну ччвурнан сир.
Баж-баж хъиган саб тягъяр,
Пис хъуз хъюбгъю балин гъял.
Дугъан биц1и уъмрин гъякъ
Гъабхъну гъяракат нягъякъ.
Тамаши гъап1ган гъарсаб,
Бала шуйи саб даш саб:
Гъивси дугъу тупраз лик,
К1убк1уйи гъуншдин унчГвик.
Чуччухъди тамшир ккергъиш,
Дишла ишуз ккауй риш.
Биц1идариз айи ч1ат
Сакит хъади ккундай зат.
Агъдай бализ зарафат:
Хуйиси дап1ну суфат,
Кич1игуйи дустарик,
Зазси карсуй дурарик.
Иигъак абана, баб чан.
Сакитди ап1уй начан.
Хъур касдихъан аьрз-фигъан

Гъюйи дугълан гъар йигъан:
Кудукъну чан тай балик,
Хъана тупраз гъивну лик,
Чан метлеб шулайси нагъ.
Клардилан алдатну маргъ,
Убгурайи чан иган
Гъардиз кадап1ну гиран...
Иигъар, вазар ва йисар
Гъушнийи гъаци швнудсад...
Иигъарикан сад йигъан
Фикирназ гъюру дугъан:
«Дагну гак1влин кьючалсиб,
Жахти, ризин, ккуру сим,
Ап1идиза «тапанчи»
Ва шулза ахъю авчи...»
Жикъи вахтна, ав, бали
Гъагну алатар вари.
Рогатка саб кадап1ну
К1ик1лар йивру, «алап1ну»...
Гъамус хъади «тапанчи»
Лицуз хъюгъну ихъ «гъучи».
Г1вач1нин удубч1вубси ригъ,
Жакъвар дурснайи гъаригъ.
Надинж бали чан яракъ
Ипну худнаъ, гъапну: «Т1анкъ
Ап1урзачву, езидар.
Ваъ, учвуз инсаф хъибдар...»
Саб, кьюб, шубуб... варж к1ик1ал
(Лишан ву гъарин к1ак1ар)
Деетнушул Сакитди
Анжах саб ич гъяятдиз.
Жакъвар духънайин абдал!
Кик1ал кубк1уз гъузурдар.
Убгъруган к1ик1ларин мархъ,

Гъивиганси чалан маргъ,
Лап тьонт гъабхънийи курцїл.
Вушра учв гъеле бицїиб,
Дидиз мушваъ гъабхънийи ккун
«Авчи» апїуз гурбагур.
Хъа ву, кїури, гъуншдин бай,
Курцїл гъабхъдар дугъан тай...
«Ву му ляхин файдасуз,-
Гъапну бали гъясуз,-
Уч дапїну кїикїларин чївеъ,
Иивуру «-Ма увуз, пє!»
Зангар датт за дапїну кїул:
Адабгъуз ккайиси ул,
Кубсуз хъюбгънийи балик -
Кїикїлар йивру «игитрик»
Амма магълуб гъабхъну датт,
Гъубкїундар дидин къувват.
Бай хъана кїубан гъахъну.
Жара гъяятдиз гъафну
Ва гъапну: «Эй, узхъан гъаз
Иибкїуз шулдар ахю гъаз! ?»
Амма гъаз вуйи инкар,
Байтїан ахю гъарзакар.
Диди чаз ккахъну гъитдар
Гъуншдиъ айи бицїидар.
Гъачїабккнун ярхи музмуз,
Дишла шулу думу уз.
Бицїидар дидхъан гъергру,
Думу къяляхъди хъебгру...
Къацї апїурдар, дюз гъапиш,
Баяр ужудар гъахъиш.
Кїикїлар йивру «тапанчи»
Хъайир вуйиб шулугъчи,
Вуйиштїан, ухдитїан чаз

Аьгъяди гъабхъну гъазраз.
Дидиз, гъелбет, гъафну хъял,
Ва гъибисну балин къял...
Шуладар балхъан лицуз,
Къяляхъинди илдицуз...
Ипна Сакитди гъарай.
«Арай, жан дада, арай...»
Дина узу хъуркъунза,
Ва гъаз жара гъапунза.
Дидхъанмина ихъ Сакит
Ччвурназ асас ву сакит.

* * *

Шиир гъурху баяриз
Гъамци насигъят айиз:
Нягъякъ касдин дуст ва тай
Даришри сар риш, я бай.
Уьмриъ, шаксузди дугъаз
Алабхъиди «аьхю гъаз».

Алмаздин ккурт

Мик1къан алдру хъадан йигъ...
Ачухъ завуъ - мани ригъ.
Алмаз, ккурт дипну арчлихъ,
Хъергну а рукъан чархлихъ.

Сикин дар Щарамра ич
(Курц1ил динжди гъубзрин гъич
Хъайиган надинж эйси?),
Къяляхъди, биркси йирси.

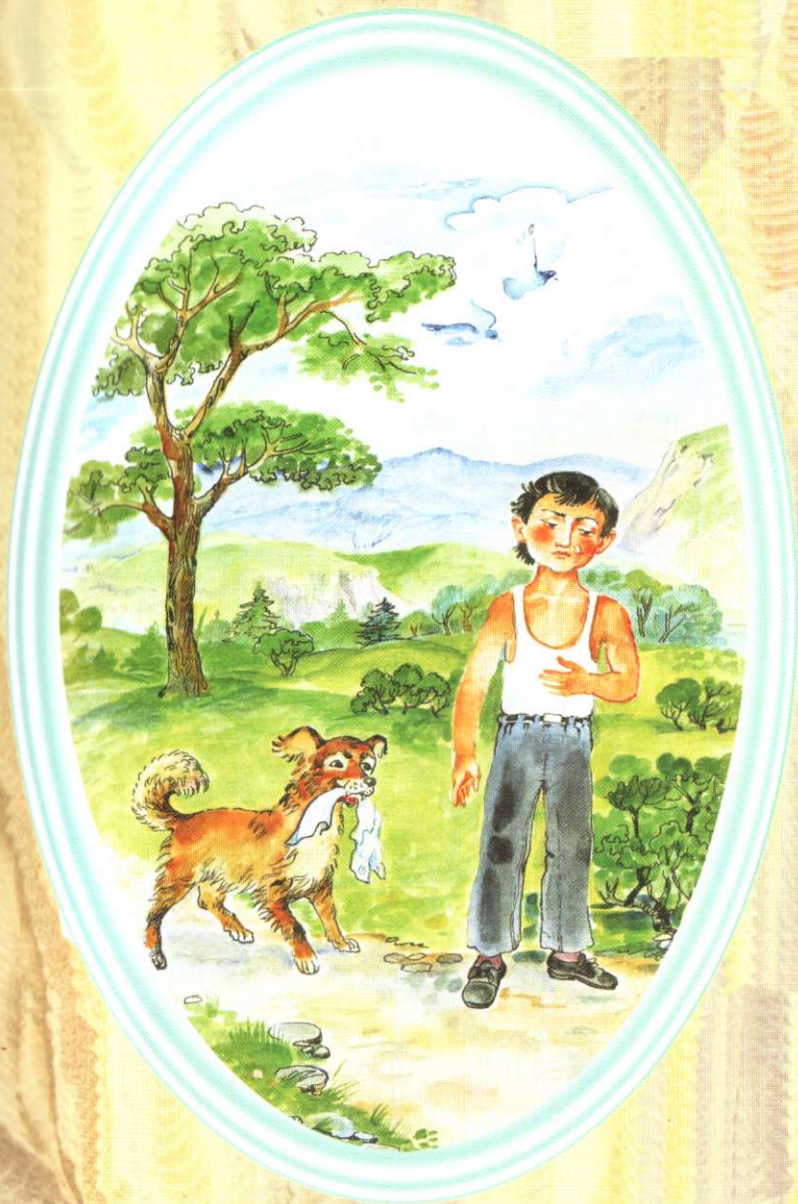
Жаргъбу мани шул, бализ
Ккун шулу гъягъюз нириз.
Хъасин гъябгъюру курц1ил,
Ушвнигъ гъяди лизи ц1ил.

Гъабгъу штуъ дагълу нирин
Бедендиз хъибган сирин,
Чан ккуртт абгуз гъюр хулаз
Тяди кадиси Алмаз.

Хуллан чархар йивуру.
Хянан мурчвар агуру.
Ахъю чуччуз гъап1ну ч1игъ:
-Ииз ккурт гъайин хуларигъ?

Хъасин гъюр фикриз дугъан,
Гвач1нин ккурт дипнуш наан.
Дигиш дубхъну ранг машинан,
Жвар кипу ликарик чан.

Магъа ккурт, дидин гъял:
Лизи ккуртдин имдар гъац1къял
Бай хъергнуиди чархлихъ,
Гъяч1ябгъну думу курц1ли .

Алмаз гъахънийи русвагъ,
Гъарай тадабхъуру: «Вагъ...
Хъа курц1лиз вижна кадар,
К1урайиси «Баладар!
Дубсна, апТури аьмпар.

Ихъ багъдиъ

Хъадан аьхир. Хъубкъра магъа
Ихъ багъдиъра гъарсаб йимиш.
Жумартди ву мержихрин гъар -
Фукъан бегъер дубхъна битмиш!

Арчлихъ хъайи аьгъмадкъади
Ккилибгура, Артур, увуз.
Къан дарап1ди, турба хъади,
Жихрар ут1уз гъач к1уравуз.

Биц1иб вушра гъар, вич шафран
Лига, фукъан гъибшну аш цци.
Увуз аьгъяш, думу сортнан
Вич шулуки варт1ан ицциб!

Рякъюравуз исч1ли уччвар?
Фурсар кайи дурари к1ур:
«Кабар вуйич меъли йиччвар,
Ит1ин дурар, шулвуз къабул».

Алт1абццнайи аьхю кумиш
Мегъел сабан сабурлу ву.
Гъатху «ц1ик1вар» хъиган дигмиш,
Гъялак хъибди хъасин думу...

Вари багъдик жумартвал ка,
Вари гъарар ву такабур.
Гъи бегъерик йиз зегъмет ка,
Явуб лазим хъибди закур.

Къужа ва дажар

Гъуларикан гъулаъ саб
Гъабхъиб ву му гъядиса.
Сар Бализ, к1уру Къужа,
Ккунидар вуйи дажар.

Хъуб ражари гъар йигъан
Ипуйи хулаъ фигъан,
Варибдиз шули инкар:
-Ккунидар вузуз дажар.

Дажи гъадабгъай узуз,
Ккун гъабхъиган элеуз.
Улихънаси Дербентдиз
Гъягъру рякъюъ гъябкъюбсиб.

Гагайи к1уйи дугъаз:
-Дажи гъадабгъухъа гъаз?
Я ужур йиз, я жан бай,
Дарва уву даждин тай,

Яртуз ккун гъабхъиш увуз,
Шулу велик гъадабгъуз.
Уйинжагъар аьламат
Авуз: тюфенг, автомат...

Машинра саб гъадабгъуз
Кказа, сабурлуди гъуз,-
Ваъ, шулдай бай алдатмиш
Ап1уй давам чан хаиш:

-Тувайчва саб ражнукъан
Мумкинвал, дарап1ди къан,
Дажи аш, яртуз узуз,
Сарун фук1а ккундарзуз...

Г'агара шуйи инкар,
К'ури: -Дажи дар бакар!
Дажи гъеле гъулаъкъан
Гъийиз гъабхъиб дар сабкъан.

Гъябгъюрайи гъаци вахт,
Раст хъайиз Къужайиз «бахт».
Саб ражну гъулаз магъа
Къянч гъюру, бализ багъа.

Гъаз гъафнуш, аьгъюр адар,
Гъафну сарун, баладар.
Амма Къужайиз дидкан
Адаи гъич хабаркъан.

Гъулаъ ади вуйишт'ан,
Сар бай, учв халис «шейт'ан»:
Гъябкъюбси дажи биц'и,
Хъап'ру дидихъ чан курц'ил.

Набалугъ къянч, дубхъну гуч'1,
Гъяятдиъ саб, гъядру урч'1,
Дишлади адабкуру,
Ва саб мурчвягъ жин шулу.

Мурад метлеб Къужайин
Му «шейт'низра» аьгъяйи.
Ап'уз ккунди саб шулугъ,
Гъадабгъуз чаз муштулугъ:

-Къужа, дуст, му ихъ гъулаъ
Саб жейрансиб дажи а.
Яв велик узуз гъабшиш,
Дажи ап'урза багъиш.

Къабул гъап1ган «шейт1нин» шарт1,
Балин велик шулу жвартГ,
Амма дажи велик дар,
Къужайиз мют1югъ шулдар.

Сад йигъ, кьюд йигъ, шубуд йигъ...
ПвачЫан - алабхъайиз ригъ
Къужа шулу эллешмиш
Ап1биин му къянч вердиш.

Гъушхъан анжах юкъуд йигъ,
Гъюдли шул дидин гъиллигъ.
Амма сарун гъабхъну къан:
Дидхъан шулдар рибшвузкъан.

Гаш'вали иливну гъам,
Алдабгъуз даршлубси гам.
Гъаци вушра, Къужайи
Къянч деебтурадайи.

Гъамус хабар шул фиткан?
Ихъ къянчлин баб - даждикан.
Дажи вушра, гъайванат
Архаинди дайи зат.

Урхрур дарибшри куч1ал,
Ваъ, дажариз аьгъдар ч1ал.
Амма му баб - дажди ихъ
Дивру суалар улихъ:

«Фу гъабхънийк1ан йиз къянчлиз?
Раст гъабхънийк1ан думу шлиз?
Баб гъарган буржлу дарин
Гъайгъушнаъ хъуз чан балин?»

Биц1и дуст, мюгътал машин:
Ав, даждизра хас лишан
Ву наслин гъайгъушнаъ хъуб-
Хъудубгу чан гъянч агуб.

Мюгътал апТруб ву жараб
Фу себеб вуди, яраб,
Сабсан дажи ву рази
Къянч абгуз дидин лизи?

Гъягъюр анжах кьуб саяът
Гъап1хъан дициб мясляът.
Гъабхъи вахтна чпиз мажал
Уч1вру рякъюъ му дажар.

Хъуд йигъ улихъна мидиз
Чпи гъафи рякъюъди дюз
Гъюр дулар саб гъулахъна,
Рубас нирин гъвалахъна.

Баб-дажи хъа шул гъаври:
Мушваъ гъубзну къянч багъри
Хътакруган гъул'ан гъаму,
Хъудубгну узхъан думу.

Бабу дих ап1ур бализ:
«И-ам! И-ам, аъзиз йиз!
Наан аш, йипа узуз,
Гъюрза кюмекназ увуз...»

Кубк1иган му ширин сес,
Къянчлин гъизгъин шул не фес
Идипну зяиф «и-а-м!»,
Гъадабгъур бабан салам.

Къянчлин сеснахъди - гъулаз,
Хъа - думу айи хулаз
Бихъуру рякъ дажариз...
Фу рябкъюру улариз?

Ккумрахъ, йивнайи цалиъ,
Хъа къянчлин «к!урбарна лиъ»
Гъябкъю вахтна аьгъвалат,
Дажариз шул хажалат.

Балин къял'ин дивну к!ул,
Ккап!руганси вари гъул,
Баб-дажи хъюбгъру рабхуз,
Ккунди мушв'ан къянч гъабхуз

Гъаз гъапиш, ваъ, жиниб дар,
Дажарихъ хилар хъадар.
Мушваъ дурар вуй лазим
Дубчуз къянч йибт!най т!урим.

Иигъар гъахъиган лисин,
Гъюр мина къянчлин «эйси».
Гъелбетда, шад шул Къужа
Гъяркъиган мукъан дажар.

«Къянч учв ибшрида бугъмиш,
Узу дарап!уб саймиш.
Элеъну, дарди жафа,
Ап!арза гъамус кефар.

Йигъар гъахъиган хябяхъ,
Велик йиз бисуз къяляхъ,
Тувдиза саб «шейт!нихъна», -
Фикир гъафну балихъна...

(Урхрур , ап1ин, дуст, багъиш,
«Шейт1ниинра», дюз гъапиш,
Ал балин ччвур чан халис-
Дугъаз к1уру, дуст, Аьлис).

Му дажарра мют1югъ дар
Къужайиз ихъ. Ришвурдар.
Маргъар курк1урушра чпик,
Алдрабгъарча к1ур, саб лик.

К1улиъ убшрадар балин
Сир мициб инкарвалин.
Дажар ккундуш диришвну,
Ккунду къянчра деебтну.

Ихъ Аьлисра гъялакди
Дажар айи гъяятдиз
Гъюру, духъну лап рази,
Дажи гъадабгъуз лизи.

Баяри къаназ гъюжат
Ап1уру, дидригъди зат,
Гъаруриз дажи фунуб
Шулуш: лизиб дарш к1аруб.

Аьхир гъалиб шул Къужа -
Дугъандар вуйи дажар.
Аьлисра мажбур шул, ав,
Дебккуз гъюжатнан ялав.

Хъа дажди к1уруш к1ару
Ап1уру «шейт1ни» к1уруб:
Бали, учв элеубси,
«Кан1ру дидик т1илисим...»

Гъурубкъубди Къужайиз
Къан anlуpa рибшвайиз.
Фу гъапiш, мютiюгъ шулдар,
Къянчлин багхъан гъудубчiвдар,

Фикиp anlуpу бали:
«Якъин, баб вушул гъянчлин
Бай хъадарди, ваъ, думу
Удубчiвдар хян'ан му.»

Чан гъянч гъапiган азад,
Дажи гъубшу, дубхъну шад.
Къужа къял'ин ал даждин,
Гъянчра къяляхъ хъа дидин.

^и
Иисирвалиъ хъуд йигъан
Гъабхъи къянчли ихъ живан.
Нирихъна рякъюн гъацiаъ
Кивру чан ликарик цiа.

Улубкъубдихъан гучiбу
Къаст anlур аъжуз бабу:
Улккан къянч чан ккадрапiуз,
Къаби жандик жвар кипуз.

Дажира хъюбгъю жабгъуз...
Къянч, дубхънайи амансуз,
Саб вахтна, гъабхъибси кур,
Ликар хъахъну, алдабкур.

Худнаъ ипнай къаби жан
Дебккуз гъабхъдар даждихъан -
Сабпну думу гъабхъи лакi...
Балин хил'ан самблин клакi,

Айиб даждин гардандиъ
Адабхъур, хабар дарди...
Жил'ина ахъру Къужа,
Дугъан зиин - даждин жан.

Алабхъу. Хъа «Вай-гъарай!
Якъин гъачархъну ич бай...»

Чигъари гъаплган уягъ,
Гъисс аплуру дугъу гъагъ
Чан зиин даждин зурба,
Гъвалахъ рякъюру шубар.

Вуйиштлан, хъуркъну мина
Къужайин чи Эмина,
Жара шубар дугъан тай,
Гъяркъдар алдакруган бай.

Къужа, даршлуган ришвуз,
Хъюгъру язугъди ишуз:
«Жан бажи, аъзиз бажи,
Алдабгъай узлан дажи.

Валлагъи, аплурза ху,
Сарун даждикан улхуб
Хъибдар йиз терефнаан,
Маклан гагайиз мидкан ...»

Гъелбетда, му гъялатди
Шубариз дай рягъятди,
Алдабгъну баллан дажи,
Гъибтуз гъабшиб, даплну жин.

Къаби дажи вуйиштлан,
Гъялсуз дубхънайи байтлан.
Мюгътал духънай шубар: «Фуж
Гъюйклан мина, кайир гуж?...»

Хиял аплин, къасустлан
Рас шулу мина Султан-
Гага ихъ балин «игит» -
Датнай дугъан тлулар шит.

Султназ гъархру вари хъял,
Гъябкъю вахтна балин гъял.
Шулу уягъ гъиссар мерд,
Кубклан веледдин дерд.

Гага мушваъ дайи тек
Шубари аплур кюмек...
Заптру дажи, маншаллагъ.
«Бай сагъди ми, иншаллагъ,

Ужу шул ляхнар вари», -
Клур шубарикан сари.
Лизи мягъси духъна бай-
Я сес адар, я гъарай.

Бахтнаанси, магъулжа,
Гъачархъундайи Къужа:
Ахъну думу саб ичлаъ
Гутаси укл айи чаъ.

Даждин гъялра писди дар:
Зарбди ицтру гъаплундар.
Къянчлира за гъаплну клул,
КГваин гъабхъну багъри гъул.

«Сагъ вуш гъендемар айт1ан,
Йиз бализ адар хат1а.
Гъивну Аллагъди улихъ
Чан хил, якъин, балин ихъ», -

Сикин дарди му фикрар
Султну an1yра текрар.
Хъа бай духъну а начан
Гъa1y ляхнариан чан.

Бегъемди къаза-бала
Гъабхъиган сарун ярхла,
Шубар хъюгъру хъа аьлхъюз,
Дажрихъан балик кялхъюз.

Гъубзурдар бализ чара,
Гъябгъайизра саб ара,
Тяди гъудруч1вуз мушвхъан-
Чаз «хат1а» гъабхъи йишвхъан.

Дидхъанмина Къужайиз,
Лап ахъю жилир хъайиз,
Дажар гъяркъюбси, к1ваин
Шуйи улубкъуб чаин.

Надинж Мурад

Багарихъди Мурадлин
Тамам хъибди урч1вуд йис.
Амма гъиллигъ му балин
Гъюблан-гъюбаз шула пис.

Гъяятдиз удубч1вубси,
Ц1арам шулу дугъаз раст.
Чан тай баяр гъяркъюбси,
К1ур дугъу чан хуйиз: «Бас!».

Хура учвси надинжуб
Гъабхъну Мурадлиз къисмат.
Аьгъдар харжиб я ужу б,
Хъебгри шулу аьламат.

Гъадабгъну кюче к1ул'ин,
Къюриддира ипру сес.
Хиял ап1ин, му гъул'ин
Алдар гъич жара нефес.

Къат1 дарап1иш гъар йигъан,
Мурадлин пис гъяракат,
Фикриз гъюрдар гъич дугъан,
Духъну ккуниб саламат.

Лигай, йиз биц1и дустар,
Учвузра аьгъяди ккун:
Надинж ляхнар ап1рудар
Вардариз шулу даккун.

Рангнан кьалмар

Мектебдиз гъягъюз сумка
Гъязур дап1на Аьлимдиз.
Чакра гъациб шадвал ка,
Пай ап1уз шлуб аьламдиз!

Сумкаийъ балин магъа
А китабар, тетрадар...
Рангнан кьалмар а багъа
Варит1анна ккунидар.

Чан адашихъан гарк1ал
Гъадабгъну, Аьлимди ихъ
Гъаъну лап уч1ру к1ак1ар
Вари рангнан кьалмарихъ.

Су ал тувунза бализ:
-Му кьалмарихъди, Аьлим,
Гъап1уз ккава, ужур йиз?
Дубгъуз ккава фу илим?

-Кьалмарихъди му сабан
Ц1арар зигуз дубгъурза.
Хъасин пузавуз, аба,
К1ажук дада каурза.

Ч1имир ургуб рангнанкан
АпЪздиза хъа дюзмиш...
Гъарсаб кьалам ву уткан,
Ап1ру вахтна ишлетмиш.

Узу кьалмихъди гъатху
Кап1идиза гергми ригъ.
Юарубдихъди - гъуншдин ху,
ЦТиквар ирчру ахю дигъ.

Чрубра герек хьибдизуз
Гъарарин кюлер рихъуз.
Уърубдихъди ккундузуз
Уччвудар кюкйир зигуз.

Ухъ'ин али ук1у зав
Кап1ру къаламра айиз.
Ляхнар ап1урза гизаф
Къалмарихъди, аба, йиз.

Пешкеш

Бабу худлариз биџи
Гъахну пешкешар маџа:
Ренатдиз гъюдли курџил,
Шубариз къюб жакул хъа.

Клура ахю чухсагъул
Биџидари чпин бабаз,
Гъарсар риш гъахъну машгъул
Багъиш гъаплубдиин чаз:

Алинайи жаквлиин
Алахъуру ккурттар чан.
Илитури хъа хаб'ин,
Клури шулу дидиз: «Жан...»

Алинайиз тлагъру хъуз
Жаквли затра гъитурдар:
Агъя дидиз «мама» пуз,
Ибшузра къан аплурдар...

Саимат - «ихъ биџи чи»
Бажидихъди гъузурдар:
Дугъанра уъмрин юлчи
Гъамус жакул џиб шулдар.

Гъаз-вуш дугъануб жаквлиз
«Балгури шулдар» юбка.
Гъуллугъ аплру «биџириз»
Дугъак жара ляхнар ка:

Ибтну биџи бедрейиъ,
Жакул дугъу жибклуру.
Чан «фикрарин дерейиъ»
Дидин гъайгъу зигуру...

Анжаз Ренатдиз ухди
Дабтіна чаз гъабхи курціл:
Ивну чан ахю кьутдиъ,
Апїну гардандиъ саб ціл.

Ренатди гъапну бабаз,
Апїури улар кьяши:
-Баб, узуз шагъриан гъаз?
Гъабхундайва саб машин?

Уву йиз гъвалахъ дитну,
Ипидийза дидиъ ход.
Шубарра кьябаъ итну,
Апїидийхъа саб «поход».

-Ай чухсагъул бализ йиз, -
Рази гъахъну ахю баб,-
Хъа ражну гъушган шагъриз
Машин гъадабгъурза саб.

«Поход» кїуру гаф агъю
Балин курціл вуйин тай?
Якьин духънава «ахю»,
Мишан уву зат, йиз бай!

Маратдин нивк!

БицӀидарин багъдиъ айи
Марат хулаз ухди гъафи.
Дугъу «ухът» алдабхъну гъагъи,
Ахъю бабаз зарбди гъапи:

-Баб, ахъю баб, йипа узуз,
Базар вуйин закурин йигъ?
Ич мялимди магъа учу
Хулаз гъаъну имбиди ригъ.

-Ав,ужурйиз, гъаци ву, кӀур, -
Бабу худул тӀау хабаъ,-
ГъапӀуз ккунди авуз закур-
Базар йигъан гъузнуну хулаъ?

-ЦӀуху Iату ккундиз йибкӀуз,
Гъарган шлуб ихъ гъяятдиъ,-
ЮкӀв абцӀну айиси ишуз,
Давам гъапӀну хъа Маратди:

-Ужуб гату даргъа ЦӀухач,
Ихъ шюхъярихъ хъивнийи накъ.
Дидиз аьгъдар язухъ я нач -
Гъира диди гъибисну жакъв.

-Жан бай, дициб ляхин мапӀан,
Ккебгъу бабу чан насигъят,-
Бабан хабахъ дахъну сабан,
ЦӀибди увуз апӀин рягъят.

Хъасин, хулаз дубхну гатдиз ,
ИпӀруб туври йихъ вердиш.
Гиран ктапӀдар сабдиз диди,
Эгерки чаз гаш даршиш

Бабан гафар бегелмишди,
Фикриъ ади уж'вал ап1уз,
Дахъур хъасин архаинди,
Марат гъушну ширин нивк1уз...

«Магъа шюхъяр, жакъвар, Щухач...
Сат1и духъну, ккергъна тамшир,
Дих ап1ура Маратдиз: - Гъач,
Уву ишри ич командир!»...

Темпел Гьясан

Гвалчиндин - сяаѳ урчлвуб,
Гьясан ширин нивклѳ а.
Ригѳ клѳруш, фукѳан уччвуб,
Завуѳ дугѳ'ин аѳлхѳюра.

Дихар аплруган бабу,
Гьясну чан улар арццру.
Дахѳну имиди, дугѳу
Дурар зарбди тлѳршуру.

Дарсарикан, гѳич яраб,
Дугѳаз вижна кадайклан?
Мялимдиз чан гѳира саб
Кучлал дугѳу аплѳйклан?

Жара фикир дуфну клѳаз,
Бицлѳи жигѳил гѳудужвну.
Маш жибклѳуб гѳархну дугѳаз,
Суфрайиз багахѳ гѳахѳну.

Бицлѳи Гьясан темпел дар.
Дугѳахѳинди лигайчва-
Суфрайихѳ уѳл иплѳурдар,
Мукѳан зирек фуж вучва?

Ккебгѳнайиган кѳюбпи дарѳ,
Думу гѳѳору мектебдиз.
Клѳваин дарди чан класс,
Учлѳври шулу жарабдиз.

Бицлѳидар дарснаѳ айи.
Дугѳ'ин зарбди аѳлхѳѳору.
Натижайиѳ, нач гѳабхѳи
Темпел Гьясан ишуру.

Йиз дустар вуй, бицӀидар!
ГвачӀнин ухди гъудужвай,
Махъанайи Гъясназ ухшар,
Дарсар эзбер апӀинай!

Учву машар дижрикӀиш,
Мелз йивиди гатари.
Физзарядка дарапӀиш,
Наз тувиди ликари.

Фаридара биц1ир дар

Маракълуб фукъан ада
Биц1идарин аьламдиъ!
Магъа биц1и Фарида
Улупухъа мисалди.

Думу, хъиргубси нивкГан,
Тамширин хулазди гъюр.
Уйинжагъар а дугъан:
Швеъ, жанавар, сул, ху, гъюр...

Дикъат дап1ну, лигуру
Чан йишвахъ дивнаш гъаруб.
Хъадаш нагагъ, абгуру
Гъайванат хулаъ адруб.

Жин гъап1нийза гъют1рахъим
Сабан узу, гъайиз риш.
Айишт1ан шураз зигъим,
Фукъан гъахъний чалишмиш...

Гъют1рахъимдихъ лицури,
Дугъу хайлин вахт гъап1у.
Жакул хабахъ бисури,
Дидхъанра гьерхуб гъап1у.

Хилар киври йиз машнак,
Хъюгъю мужри улупуз,
Гъамцдар зазар кайиб чак,
Имдар к1ури, узуз пуз.

Улупунза гъайванат
Гъют1рахъимдиз ухшаруб,
Шуру гъап1ну «гъиямат»,
Агъю дубхъну чан даруб...

Биц1ир духънайи бизар...
Гъахъний думу архаин,
Анжах гъяркъиган зазар
Чан уйинжагъдин зиин...

Гъабгну дидин зазаригъ,
Фуре кадиси ихъ шуру,
Уччву, биц1и, ижми ригъ,
Илзигиган, чаз к1уру:

«Ухшар елкайиндариз
Зазар алди багъалу,
Вуза узу вардариз
Варит1анна рягъимлу...»

Узура, дустар, магъа
Фукъан вушра вуза шад,
Гъаддиз йиз худлин багъа
Ап1ураза гъамциб ад.

Хюрчаъ

Къюрдну, вуйиган базар,
Айи вахтна аязар,
Камал абайихъди чан
Гъягъюру сабан хюрчаз.

Абайихъ чан тюфенг хъа,
Камалихъди Ц1арам хъа...
Иифуъди а саб жилгъа,
Айи йишвхъан ич багъар.

Камал, Ц1арам ва аба
Булди гъилицну сабан,
Ва, шиларин дабгну к1ул,
Абайи гъапну: - В у сул.

Камал, ихтиятди гъуз,
Узу гъушза шил абгуз.
Гюзчиваликк гъибт жилгъа,
Белки вуйк1ан му чакъал.

Агъявуз фу фаркъвал аш?
-Ав, агъязуз, сулан маш
Ву уччвуб ва гъюруб хуш,
Рашидар ву гъидикъ, куш.

Чакъал мурдал нахшир ву
Ккуниб дарзуз зат думу.
Чакъал гъябкъюси узуз
Дишла агъю хъибдизуз.

Аба гъудучГвган ярхлаз,
Жилгъа айи терефназ
Балин ху хъюбгъну хъебгуз
Завар-завари ебгуз.

Сул дябкъну гъабхъну курцѣлиз,
Удубчѣвну айиб хутѣлиз.
Цѣарамна Камал дяркъну,
Запѣну рижв, ярквраз гъебгну.

Аба дуфну хъуркъубси,
Бали ашкар гъапѣну сир.
Чаз гъябкъюбдикан дупну,
Сул гъубшу йишв улупну...

•Бр .Т.Г. «"J

1 4

Бабан насигъят

Эгеркина кьюр инсан
Уьмриъ юла гъягъюрдаш,
Гъяспикк ккадарш сариз сар,
Гъавриъ сар-сарин шулдарш,

Клуру: «Йихъай инанмиш,
Хуна, гатуси, валлагъ,
Шула дулар яшамиш,
Кюмек ишри сар Аллагъ...»

Хиял аплин, гафар му
Чйир вуйи шубариз ич
Клан'ан клулиз ашкар ву:
Дулар албагурдар гъич.

Йигъарикан сад йигъан
Хулаъ нубатнан ражну
Ипнайиган члигъ-фигъан,
Бабу худлариз гъапну:

Дарчваки хуна гату,
Хъайи саб-саб дин багахъ.
Мялум вучвузки айту:
«Цаликхифар кахъ-кадахъ».

Тясирнаккди гафарин,
Бабу дулариз гъапи,
Шубар гъяцли ликарди
Чпин гъяятдизди гъафи...

«Вагъ!» - мюгътал гъахъну шубар:
Гъяркъиган гатуна ху,
Мушваъ, алдагъну хабар,
Даахнай, апури «хур-р-р...»

Гъябкъхъанмина му сягъна,
Шубар шула чалишмиш
Гъадрабгъуз бабан тягъна.
Хасият дап1ну дигиш.

Хъа фагъумдиъ шубарин
Гъира фикрар лихура:
Хуйирин ва татарин
Мисал уъмриъ гъаз хура?

Аьгъязуз, гъапну шуру,
Ц1ибди яшнан аьхюри:
-Думу мисалар хуру
Варибдикан аьгъюри.

Къабул ап1урхъа гафар
Аьзиз бабан гъюрматлу.
«Цалик кахъруган хифар»,
Рякъ бисурхъа аькьюллу.

Биц1идарин аьламдиъ

Сунайин кьюд йисра дар,
Селим ц1ибди ву аьхюр.
Машгъул духъна биц1идар
Гафар ап1биин аьгъю:

Шуру бализ: - Лиг, - к1ура,-
Гъаму вуйиз кукла «би...»
Уйинжагъар ктухура:
«Мяу, Гав ва бувва-бипп...»

Бали риш дюз алаура,
Гъалат1ар an1ура ц1иб:
«Барби», - жакул улупура,
«Гавдиз» к1ура - ву курц1ил,

Ва ишк1иан адагъури,
Улихъ алабц1ура жил:
Гату, гъюр, сул... гъядягъюри,
«Ме ву», дупну, дивра ччил.

Уйинжагъарин хайлин
Ччвурар Селимдиз аьгъя.
Амма дураригъ, якъин,
Аьгъдрударра гизаф гъя.

Биц1и шуру дургъура
Уйинжагъарин ччвурар,
Селимдихъди дугъура
Гафар an1ура текрар.

Биц1и ашбазар

Муминатдиз варит1ан
Ккуни йишв ву кухня ич.
Къяляхъ гъуздар думут1ан
Саиматра дугъан чи.

Дадайихъди чпин шулу
Душваъ шубарра гъарган.
Кивру пай гъарсар шуру
Хураг гъязур ап1руган.

Дада гъи шагъриз душна,
Гвач1нинт1ан адар гъулаъ.
Шубар ялгъузди гъузна
Къюридт1ан адар хулаъ.

Фикриъ айиз: «Му ражну,
Ваъ, мани хураг адар,
Шубар ч1атариз гъушну,
Чпира дап1ну саб мадар...»

Гъилигунза унч1вихъан
Ва гъахъунза тяжублу:
Биц1и шубар ляхнихъ хъа,
Гъарсар, чаз вуй маракълу.

Шубариз сес гъап1унза,
Дурар русвагъ гъахъну ц1иб.
Кухняйизди уч1вунза,
Гъякъикъат вуйи гъамциб:

Муминатдин жандиин
Лизи йифсиб жанг йивна.
Гебе ккипна ва дид'ин
Хямир т1ибшру къяб дивна.

Къябаъ айиб ву хяшил
Хямриз ухшар шуладар,
Якъин гизаф гъабхъну шид.
Хю кабхъузра йишв имдар.

Риш хъуз хъюгъну чалишмиш
Къяб гъитибк!уз узхъан чан.
Узу хъиган янашмиш,
Гъахъну думу лап начан.

Дюз ап!уз гъалат! думу,
Дивунза теклиф дугъаз:
«Саб пай хяшил къяб'ан му
Адабгъ, жан, жара гъабраз...»

Теклиф гъяспикк ккап!ну йиз,
Гъабхну шуру гъаб ахю.
Пайнак адабгъу дидиз
Кабхъуз хъюгъну хъана хю...

Аьхирки, хямир халис
Шуран арайиз гъюру.
Ибахъна, хъуз гъитну ис
Узуз разиди к!уру:

-Ап!урча хинк!ар т!убан...
Хъа йиз ккудук!низ гафар -
Саиматдира к!убан
Уьргъюри айи хифар...

Ва биц!инур ашбаздиз
Къулиин ккинцар арк!уз
Кюмек лазим гъабхъну йиз -
Ахюб ву уьлерин к!ур.

Муминатди чав сарпи
Чан ляхнар гъап1ну давам,
К1улиз адагъну вари,
Сарасди дап1ну тамам:

Хямир адабгъну къяб'ан
Ва столийн алап1ну.
Гиргилагъаж хъа дидкан
Биц1и хилари гъап1ну.

Бит1си хямир ярхи хъуз
Гъизигну хайлин жафйир.
Астмихъди хъа убкуз
Хъюгъну, ап1ури тикйир.

Адатури т1уб, алахъну
Хинк1ар къулийн марцци.
Убхъурай йигъгий ахъну...
Ва гъязур гъахъну гъаци.

Абайин багъ

Ич гъулхъан ади саб ара
Ерлешмиш дубхъна гъул жара.
Аьзиздиз душваъ а аба,
Багъ хъайир чахъ гизаф зурба.

Абайихъди чан сабшвнубан
Гъафну багъдиз му бицли бай.
Къабирихъ хъпехъури дикъат,
Гъилицну мушваъ ургуб гъат.

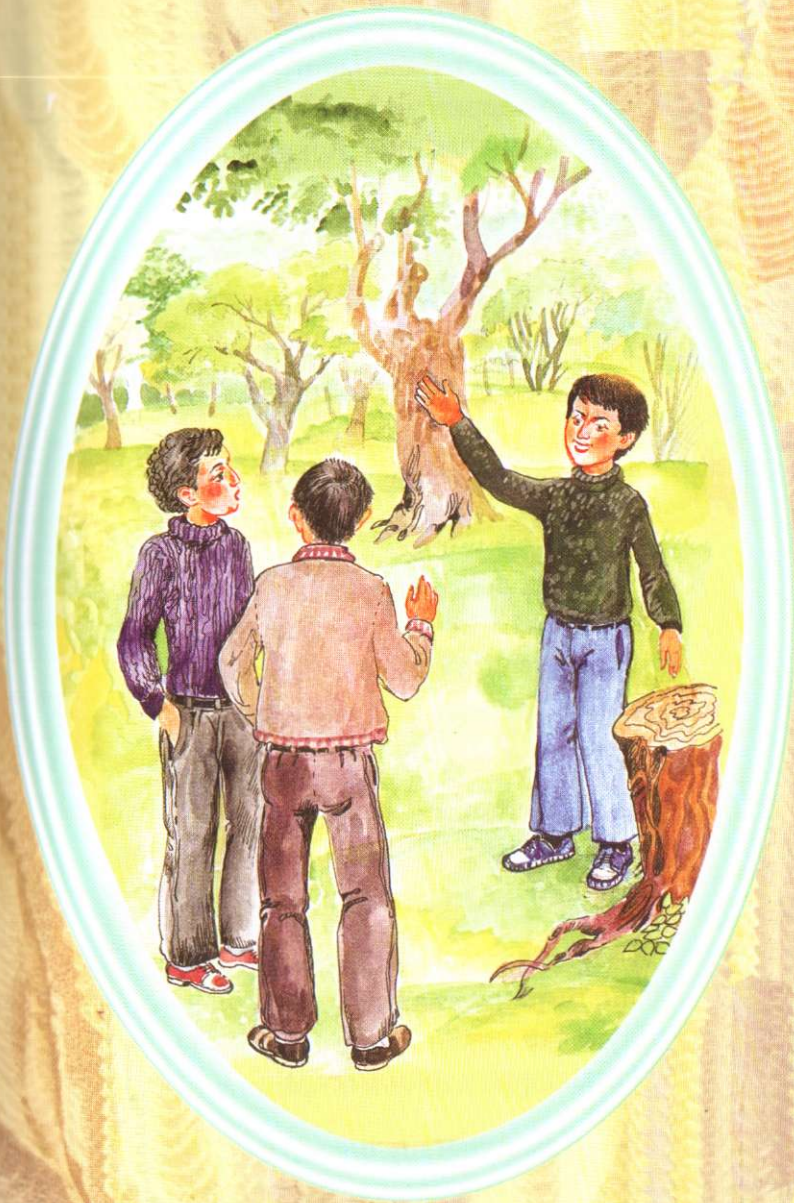
Гизаф ляхнар аьгъю гъап1ну
Чан абайи мушваъ гъап1у.
Багъбанчивал гъабхъну къабул,
Абасир хъуз хъа чанра ул.

Гъамус ккунди шулу дугъаз
Багъ улупуз мугъаз-тугъаз.
Магъа Аьзизди гъи учуз
Теклиф дап1на багъдиъ лицуз...

Т1ирк1урача гъялак дарди,
Баяр-шубарихъди багъдиъ.
Эксурсовод духъна Аьзиз
Урхурайидарин ва йиз.

Улупганси абайи чаз,
Кидибтура хялариз чан
Гъарсаб гъаркан йимишдин
Чаз сарун вуйи танишди.

-Гъаму гъар мишмишин ву гъяйси,
Хъа жвугъри - хъайиб тинаси.
Арчлихъди хъа ч1атху чинчар,
Багъдин къялаъ - ицци вичар.

Ягъал гъарар жихриндар ву,
Дурар гизаф а багъдиъ му.
Хъа рукчариз ухшар гъарар
Ву чпик дарман кайи чимлар.

Мушваъ айи гъарсаб беъли
Мейва ву гъа, дустар меъли.
Хартутарра ву меълидар,
Зурба гъарар духънайидар.

Булди артмиш духъна хуттар
Дурар гъайгъу ккунидар дар.
Улубхънайи гъаригъ гъайи
Хуттарра ву гъамус гъяни.

Багъдиъ дивнай хулан улихъ
Кивну айи гъарар вуйихъ
Аьгъ дарапГрудар аьхълушин,
Къюрдну ккунидар манишин.

Магъа душвахъ швнубсаб йимиш
Шули а дицистар битмиш:
Хурма, инжир ва нар кивна
Абайи ич, духну мина.

Хифрандар ву зурба гъарар-
Чпи битмиш гъахъну, к1ур, дурар.
Т1умт1ар кивна жерге-жерге -
Уткандарра дарин мегер!

Лап к1ваант1ан шулува шад
Гъяркъю вахтна адлу кумшар...
Аба хъана кивуз кка цци
Иимишар хъанара ицци.

Абайиз ич аьгъя вари
Аьмлар тlалаб аплру гъари:
Хъаразди уьбхюз ламишин,
Хъа кьюрдун вахтна - манишин.

Багъдин гъвалахъ яркур гъибтна
Ва дидихъди къанав хъипна,
Гъарарин къабар риккура.
Хъабхюз гъарган пейин хура...

Нитlнитlарин зазарикан
Лап гъалинди дубхъну йиркар,
Юкъуб тереф ижми даплна.
Багъдин жилра укlu ккаплна.

Уьбхюз кGuри чаз мал-къара,
Гъебцу укlра а саб хара.
Уьбхюз багъдин гъаму девлет,
Зигну ккунду ахю зегъмет.

Сабан аба удукъуру-
Думу вари аплуз хъуркъру.
Гъадмукъан ккундузуз узуз
Сарун дугъаз иомек аплуз:

Гъарар кивуз цlийи сортнан,
Жихрарин, вичарин аднан.
Ич багъ хъанара уткан хъуз,
Гъяни йимишар улурхъуз.

Учlвну малар, дараплуз кур,
Арчлиъ хъуз гъитну ккундар гур...
Ляхнар хъиди мушваъ булди
Аплрудар узура клулди.

Гъап1у ляхни, дустар, гъарсаб
Хайир хуру саб даршсан саб.
Баркалла чаз гъаму багъдиз-
Хазна вуйи кьуб хизандиз:

Ич халуйин ва дадаин,
Веледарин ич абайин...
В а ту ври гъамциб «насигъят»
Ккудубк1у багъдиъ сиягъят.

Рягъятвал йивну ц1ибдиси,
Давам гъап1у ахъюриси,
Зегъмет ккуни бали игит
Духънайи гъи лап халис гид:

-Жумарт ву дере вари
Ихъ гирами Рубас нирин.
Хас ву дидиз руг авадан,
Мушваз барабар йишв адар.

Агъяхъузки, уьмрин бина-
Шид -Рубасди хура мина.
Булагъ ухъук кап1рай гъевес
Ву ихъ нирин успагъи сес.

Узуз вузуз лап бегелмиш
Яйлагъ, багъ дубхънай ерлешмиш.
Фунуб фаслиъ вушра йисан
Дид'ин гъайбат шулу инсан.

Гъи рякъюри ахъуз магъа
Хъадан лишнар дидин багъа...
Гургутум жакъвар рахура
Дурарира шадвал хура.

Чвул, хьадукар ву маракълу
Фас л ар му яйлагъдиъ дагълу.
Дурар зегъметну балгуру
Абайихъди багъдиъ зигру.

Къюрднура мушв шулузуз хуш.
Лизи чарчнакк ккайи чюл буш.
Беден лигим anlpy дава
Гъисаб шула мушван гъава...

Гъамци зегъметкеш агъсакъли
Фагъум артмиш гъапlну худлин.
Маншаллагъ чаз, балихъ хъа k1ул
Разиди ву дугъкан къюб гъул.

Гъяйванатарин паркдиъ

Йигъарикан йигъан сад
Абана биц1и Азад
Гъягъюру сиягъятдиз
Гъяйванатарин паркдиз.

Вакилар, ав, гизаф а
Зоопаркдиъ му зурба:
Гъам арандин, гъам дагълу
Гъяйванатар маракълу.

Бализ ву вари къабул:
Дагъдин якъ ва сивин къун...
Азадди йивур гарччил
Гъяркъган къефсиъ марччна ччил.

Паркдиъ шула яшамиш
Аьхюк1арчар алимирш.
Багахъ дийибгъну а ц1игъ,
Хъади чан мудур биц1и.

Зурбабра дарин, кафир,
Сягънайин алифил!
Аьгъюкъан шулдар фу вуш
Бат1риъ дабхънайи гамуш.

Сабнуб къефсиъ дабхъна сул-
Аьмалдруб ва иблисуб.
Бай ц1иб тинаси гъягъюр:
Фу лигурва, хъа къюб гъюр.

Саб йишваъ а аьхю сил,
Артмиш дап1ну чан насил.
Гъархъан рякъюрайи гъун
Ву аьхю девин гъузгъун.

Итлури гьарин клажар,
Дийигъна ерли дажар.
Дитлна паркдиъ къюб гъяйван:
Саб яшлуб ву, саб живан.

Паркдин ичлаъ саб ламун
Яшамиш шулай маймун
Гъюбчлвра гьараригъ ягъли,
Дидиз лигура вари.

Душвхъан ади саб ара
Арчлиъ тлаъну а гьарар,
Зазар шулай битмиш,
Гъютлрахъим хъуз яшамиш.

Ригъдихъинди йивну гъвал,
Ярхи дубхъну а чакъал.
Идирчну улар-цликлвар,
Дийибгъну а жанавар.

Дидиндиз ухшар мухур
Хъайиб ву гъа члурдин ху.
Жюрбежюр хуйир хъана
Жара къефсариъ аъна...

Тепейиин саб ягъал
Ал татарин ужагъар.
Вакилар душваъ айи
Кудухура абайи:

Пеленг а ахю къефсиъ,
Къюб аслан хъа тинаси.
Магъа ергюх ва лякъян
Дахъна, ухъуз йивну къял.

Гатар ругъу ва раши,
Гъам зирек, ва гъам явши
Уч дап1ну а паркдиз му-
Дурарин жинс ахъюб ву.

Бюркью дубхъна сабнуб ул
Лап къаби швеѣдин ругъул.
Сумка ккайи кенгуру
Ибтна кѣфсиъ лап ккуру.

Ииц1бариинди хъана
Ч1урдин нахширар аъна.
Паркдиъ айи кѣфсарий
Лап маракълу жинсарин.

Кьюларра, ваъ, адар ц1иб
Гъам ахъю, гъамсан биц1и.
Ц1уху вершил, гъабгъю кьюл.
Гъарсабдикан а кью-кьюб.

Шюшйирикк ккайи «ч1улар»
Ву бит1арна чурчулар.
Ваъ, гуч1 дап1ну зат ккундар,
Дурарик агъу кимдар.

Магъа ничхрарин алам!
Туври а бализ салам:
Ч1урдин пеъли ва даттли,
Шюхъру - дурарин худли.

Зоопаркдиъ му адлу
А гъушар лап рягъмлу:
Уърхюра къямкърар, гъюдар,
Кѣфсарий ккабхъри удар.

Варит1анна шулу хуш
Гъябкъю вахтна гъизил-гъуш.
Зиквар дидин гъар рангнан,
Абгъяхъуз, ву лап аднан.

Бюлбюл ва жара жакъвар,
Ап1рудар ширин мукъмар,
Айидар зоопаркдиъ
Къабулди ву Азаддиз.

Гъалин гъаригъ муч1ушнаъ
Жин дубхъну а гуганай:
Йигъну сес-дик1 шлуб дар
Йишвну ап1руб ву мадар.

Маракълуб а сабсана-
Дагар а паркдин гъянаъ.
Душв'ин шулу уърдегар,
Гъазар, гъяжилеглегар...

Ихъ Азад даграхъна гъюр
Душвахъ дугъаз рякъюр гъюб.
Гъюобразра бай рякъюру
Ва штукинди гъябгъюру.

Даграан гъюрай лепйир
Гъирагъдихъ шула тикйир...
Паркдиъ му дагру марцци
Уъмур хъап1ра чан гъамци.

Гьяфта

Фаридаи гьерхру бабхъан:
-Гьяфта фтиз к1уру, жан баб?
Думу, йиз риш, гьябгъру ухъхъан
Муддат ву ихъ уъмриан саб:

Гьяфта, аьдат вуйиганси,
Ккебгъру йигълан итни к1уру.
Ва, къанундиъ айиганси,
Ургуд йигълан ккудубк1уру.

Дидин къяляхъ гъюру талат
Саб гьяфтайин йигъ къюд гъапи.
Лихрударин ариъ талит
Шлу йигъ ву думу гъати.

Гьербе йигъра гъизгъинуб ву-
Гъарсаб ляхнин жавабдар къял.
Асиллу ву йигъкан думу
Хъайи ляхнин умуми гъял.

Хъа йигъаз, риш, к1уру хамис.
Зегъметкешди думу йигъан
Т1ем ляхнин к1ваъ аn1уру гъисс.
Артухъ шулу иштагъра чан.

Жвуми йигъан ккудубк1уру
Зегъметнан гьяфта нубатнан
Дидин къяляхъ улукуру
Рягъятвалин вахт аьдатнан.

Шембе йигъ ву рягъятвалин,
Ватандашдиз думу тувна
Гъайгъушнаъ хъуз чан сагълвалин
Дидиз, жан, султ йигъра дупна.

Элгъет йигъра ву лап адлуб
Тарихдиъ мюгъкам дубхънайи.
Ляхнин жавабдарвал адруб
Ва гъяфта рякъюъ тIапIрайи.

Гъяфтайихъ-гъяфта... шулу ваз,
Йискъуб, аьсир... Уьмрин тарих...
Гъарсар касдин яш шулу за,
Ляхнарра артухъ - чан улихъ.

Индирайиз фу аьгья

Яшниинди ву таяр
Аьли ва гъунши Муса.
Хъа артмиш'валиъ баяр
Тафавутлу ву гъарсар:

Аьли, вушра учв гъабан,
Уъмриъ ву гизаф явшир.
Муса - зирек ва клубан,
Ккунир ву аплуз тамшир.

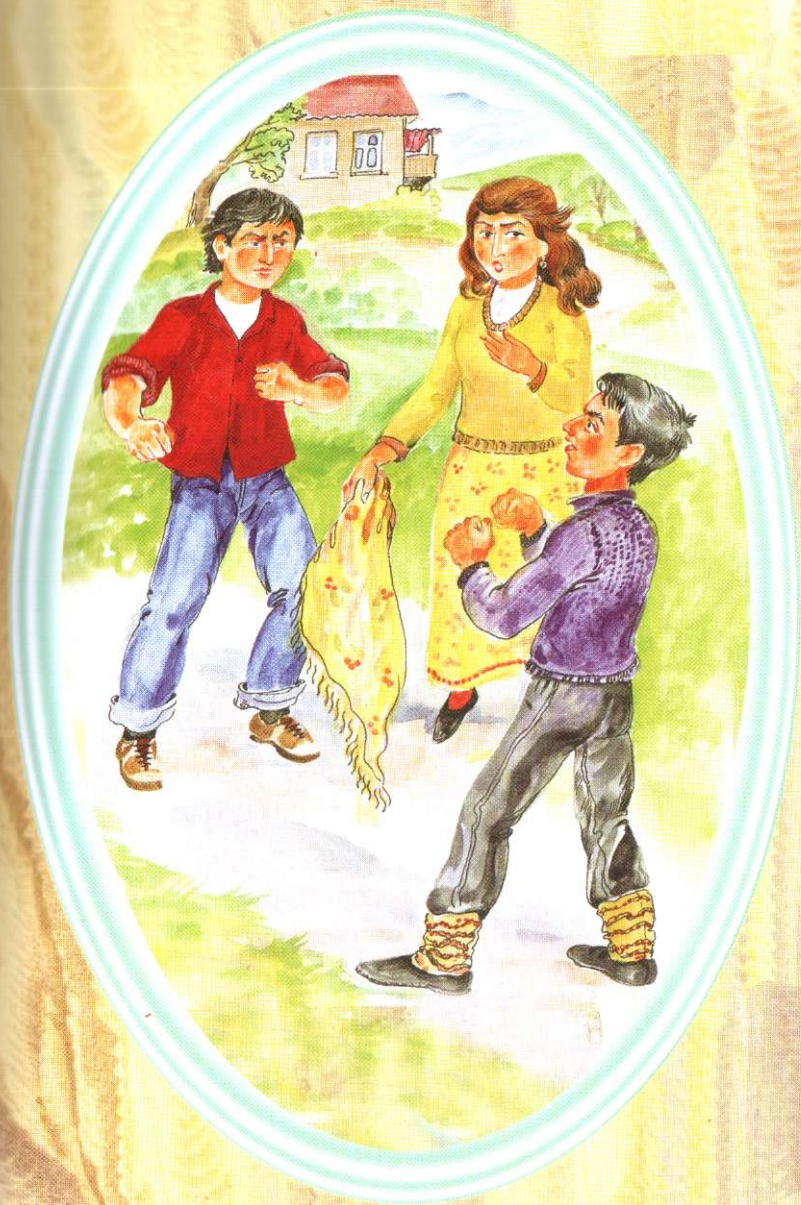
Баяр-таяр албагну
Шулу гизафсиб вахтна.
Амма дулар саб ражну
Учлвру яман гъюжатнаъ.

Аьли, думу бай явши,
Шулу, гъелбетда, мушваъ
Мажбур дебккуз тамаша,
«Мичлал» хъайизтлан Муса

Хъа Мусайин хас'ятнаъ
Сакит хъувал адар зат,
Учв ади курцллин гъялнаъ,
Давам аплура гъюжат:

«Тутрувиш йиз уйинжагъ,
Аьгъю аплингъа, Аьли,
Ккидипурза яв ужагъ
Дибдиан лап учв али..»,-

Ккарахура Муса ихъ,
Иивури ликар жилиз
Сабурлу Аьлдин улихъ,
Вуза к л ура учв жилир.

Гъаму вахтна мина рас
Шулу бицли Индира-
Женжел Мусайин мирас
Ва ужур дуст Аьлдинра.

Къюриди баярин аригъ,
Гучлра дарди, гъючлвру риш.
«Фу гъарай вуйичв, фу члигъ?
Иихъай гъеле баришмиш», -

Ахъю касдиси шуру,
Баяр аплури начан,
Ипекдин ягълугъ уьру
Алдабгъуру клулан чан.

Гъюрматлуди духъну ис,
Дивру ягълугъ жилиин...
Дагълу халкъдин адлу ирс
Аггъа му шураз якъин.

Маракълу му сягънайи
Улупу шуру чпин тай,
Дугъу гъиву тягънайи
Анлуру баяр мюгътал...

Гъарху дурариз гъюжат,
Мусара гъюдли гъаши.
«Кархъуб мушваъдар гъяжат,
Давам агйурхъа тамшир,-

Клура дугъу дуст Аьлдиз.
-Индирака каурхъа,
Уйинжагъар а вардиз,
Жара уйин ккебгъурхъа...»

* * *

Урхрудар, гъамус учвкан
Ккун ап1урза к1ваин хуб
Шиъриъ фу аьдатнакан
Гъябгъюри аш ихъ улхуб.

Шаир

Ренат ккунир ву шиърар
Гъам диклуз, гъамсан урхуз.
Аьгъя хъабалгбан сирар,
Дерин фикрар цларназ хуз.

Бицли шаирин улихъ
Марцци клаж дипна магъа.
Гъап1ну хъана клак1 кьалмихъ,
Цларар диклуз чан багъа.

Буква, слог, гаф ва цлар...
Гъябгъюру вахт: сяаьт, йигъ...
Шаири шиърин гъацлаъ
Хъабалгну йигъахъди ригъ...

Фикрар учв дап1най гъаллаж
Нубатнан цларнаъ «ивра»...
Дурарихъди кабцлу клаж
Гъадабгъну, жараб дивра.

Дарин ляхин маракълуб
Эсер ап1уб яратмиш.
Шиир биклуз мяналуб
Шаир шула чалишмиш.

Ренат ккунир ву шиърар
Гъам диклуз, гъамсан урхуз.
Аьгъя хъабалгбан сирар,
Дерин фикрар цларназ хуз.

Гъизилгюл

-Дада, дада ккуни йиз,
Увухънасуал айиз,-
Илт1ик1ура биц1и риш,
Гъуншдиъ шулай яшамиш...

Гъизилгюлииз ражну му
Гъерхуз ккунди айк1ан фу?
Маракълувал йизра ц1иб
Шулдариз, гъяркъиш биц1ир.

Хъа суал гъамциб гъабхъи
Гъизилгюлин магъа ихъ:
-Дада, му йиз ччвур узуз
Зат къабулди адарзуз.

Гъапундарчва узуз гъаз
Пери ишри, я Гюлназ
Анжелика, Анзора?
Ужуб ччвур ву Розара...

-Тувунчавуз дициб ччвур,
Вуйиган уву уччвур.
Гъизилгюл - кюкю уткан -
Гъап1унча учу увкан.

Думу ччвурнан бинайиъ
Къюб гаф а къюб мянайин:
Гъизил, аьгъявуз вуш фу,
Хъа гюл уччву кюкю ву.

Гъизил кюкю ву Роза.
Уву гъавриъ аъраза:
Яв уткан ччвур ккун дархъуз
Саб багънара адарвуз.

Гъаци ччвурнаккди думу
Бахтлуди дюн' яйиъ му
Агъзур йисан яшамиш
Ишрива йиз ккуни риш...

Гъизилгюл ихъ гизаф шад
Гъахъи, гъап1ган ччвурнан ад.
Дадайилан хабар чан
Алдагъу ва гъапи «жан...»

Ич гъул

Гъарсар касдиз шейъ ву багъа
Гъахи гъул чан - ватан бицӀи,
Ав, узузра вузуз магъа
Лижва кӀуру гъул йиз гъаци.

Кабсну а ич успагъи гъул,
Бабан мухрик веледси чан.
Дидиз бабси ву ихъ Къаркъул -
Дагъ гирами, гъамсан уткан.

Къиблайизди яркур гъалин
Хъа гъулахъ баруси мюгъкам.
Душмнариин гъарган гъалиб
Хъуз думу гъабхъну, кӀур, бакар.

Кафари, кӀуруш, аьксина,
Ачухъди ву лап ярхлариз.
Яхъил гъумдилан исина
Лигуз шулу лап галариз.

Каспий гъюл рябкъюру душвлан,
Хиял апӀин, гагъси хилин.
Аьгъю шулу нагагъ душман
Гъюри гъахъиш милин-тилин.

, Гъулахъ хъайич жил бегъерлу:
Битмиш шулу йимиш мягъсул.
Ич кевшанар духъна адлу
За апӀури гъулан асул.

Уригъ, Хунихъ, Мугриъ, Жеил,
Чалик, Уршвлакк ва УклартӀин
Шулу гъарган булди тахил:
Жумартуб ву гъарсаб хутӀил.

Яр-йимишдин ачуз багълар:
Даграхъ, Къулиъ ва Учнариъ.
Вичун, жихрин, кумшин гъарар
Лап ахъю духъна душвариъ.

Гумихъ йишваз Агрин гъарзар
Клуру... Ич гъулан ву ухшар.
Дидин багахъ, дарди бизар,
Рубзури айич Бицли шар.

Пиртлин, Келтлин ва Мистан гъар
Ву гъулан гирами йишвар.
Гъулаъ айи Ахъю хартут
Вуйич вари гъар-кюлин шагъ.

Якъинди гъар шагъид ву му
Аьсрарин уьмрин ич гъулан.
Кивуб ву, клур, хартут думу
Вин ккивури кюгъне Лижва.

Ужудар вуйич гъуландар.
Албагдар ву ва рягъимлу.
Гъарури аплура мадар
Зегъмет зигури чан гъякълу.

Гъарсар агъали ву гъязур
Хялижв гъарган аплуз къабул,
Таниш даршра, аьгъдаршра ччвур...
Магъа гъамциб вуйич ич гъул.

Ич хизан

Адаш, дада ва узу
Вуча ич бицли хизан.
Абйир-бабар ккундузуз,
Дурарин велед вуза.

Гъаруриз чан вазифа
Хизандиъ пай даплнача:
Варди зигура жафа
Ляхин тамам аплуз чан.

Зегъметкеш вуйич адаш,
Гъагъиб ву ляхин дугъан.
Дугъу хул аз пул хурдарш,
Хизандиъ абхърайич гъам.

Дада, дарди архаин,
Машгъул ву гъарган хул'ин.
Гъарйигъандин варж ляхин
Гъарган алди шул дугъ'ин.

Гъелелиг узу бицлир,
Гъайифки, вуза, дустар.
Ляхнарра, ав, вуйиз цлиб:
Артмиш хъуб, урхуб дарсар.

Вушра, шулза чалишмиш
Кюмек аплуз дадайиз.
Дугъу дараплуб имиш
Дидикра пай кивуз йиз.

Къаст айиз, хъиган ахю,
Адашдин кюмекчи хъуз.
Кееп дугъан дапну аьгъю,
Ич хизандиз гъазанж хуз.

Клари

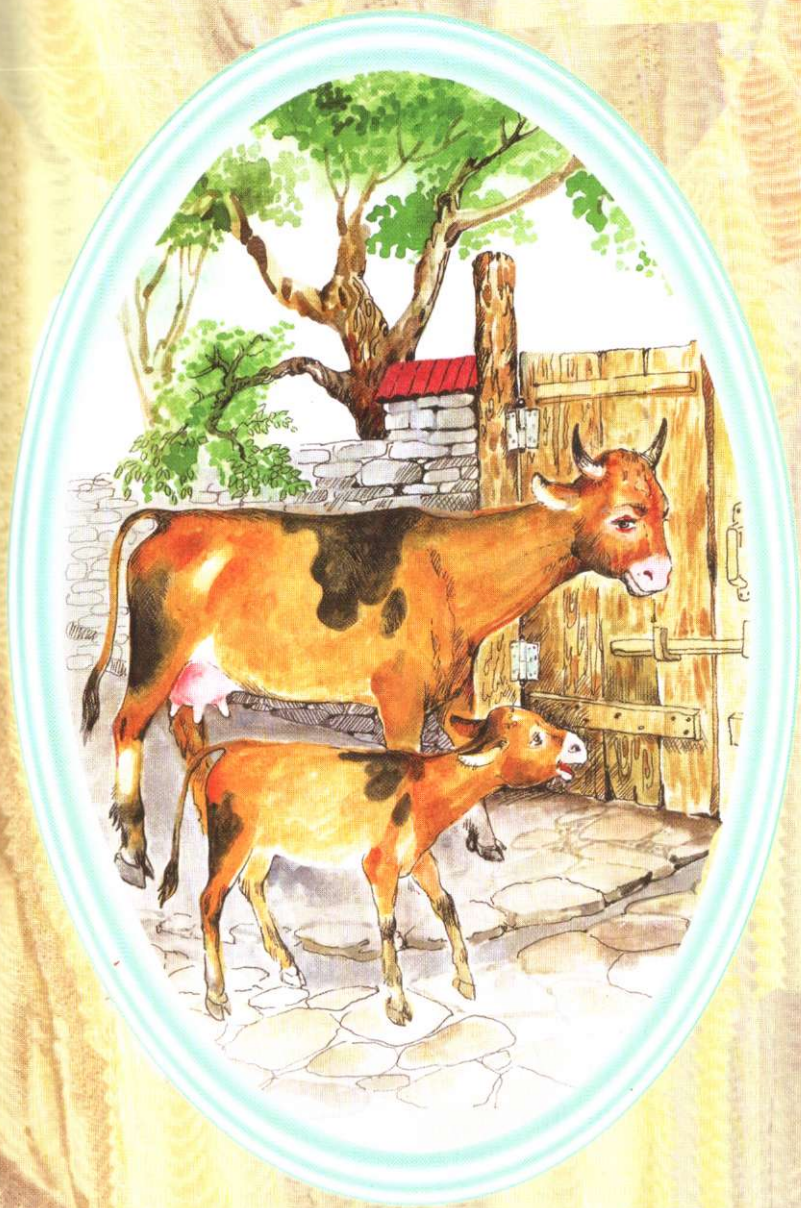
Гвачінін ухди,
Гъяпіну лижагъ ич хюни,
Хъа чіатариз,
Утіубккунча кГарира.
Хъадукран йигъ
Вуйи сяб тягъяр мани.
Хъасин хулаз
Гъушунча учу кьюридра.

Узуна худул
Хъуркъайизра хулаз ич
Гъунши бали
Тувунчуз гъамциб хабар:
-Биціи клари,
Удубчівну бистниан ичв,
Гъубшну ярхлаз,
Дазаргну ярхи ибар.

Утіурччвунча
Хул'ан, духъну русвагъ.
Фу лигурва,
Бистнин арчлиъ ахъна гур.
Ренатдиз хъа
Гъапунза: - Лиг гъа, вагъ,
Ари гъамлан

Клари гъабхъну гурбагур.

Тяди кади
Илдигунча гургутум...
Ваъ, файдасуз
Вуйи гъяракатар ич.
Саб йишваъра,
Кіуруси «имдар клардин тум»,
Бихъурдарчуз
Гъайванатдин шилкъан гъич.

Хабар җамус
Бисухъа кӀардикан ихъ:
Эвелиъ му
Сабдупну лап лал җабхъну,
Хъасин кӀуруш,
ЧӀатан марцци җавайихъ
Мидихъна чан
Фагъум къувват җафну.

Сабпи ражну
Вуди улариъ кӀардин
Ригъун нурап
Арену учӀру зазарси.
АыӀвалат му
Себебра җахъну дидин,
КӀул гиж дубхъну,
Ебгуз хъюбгъюз деллуси.

Сифте бистниъ
Думу җыямат ебгур,
Хъа гургутум
УдубчӀвуз йишв абгур чаз.
Алабхъиган
Арчлигъ җяйи бицӀи гур,
Дилан сарун
Җябгъюр удубчӀвну ярхлаз.

Ихтилат му
Дархъуз аӀламат ярхиб,
Ухди дупну
Ккунду дидин натижа.
Җьидипурхъа
Иигъу кӀул'ина җабхиб,
Илдицури
Ич чюллерлан швнуб жар...

Шюкюр ибшри
Табиаѣтдин кьудратназ
Бабвалин гьисс
Гъап1у уьмриѣ яратмиш...
Хулаз гьибган
Хюнди тувуз хьюбгъну наз...
Убч1вну рякъюѣ
Велед ап1уз ахтармиш...

Валигурза,
Лавландин муч1у вахтна,
К1арира улихъ хьади,
Раши хюни
Зарбди эбгну дийибгъна,
Гъаци вушра,
Разиди ва фуре кади.

Ваѣ, аьгъдархьуз,
К1ари наан гъабхьнуш ихъ.
Хюндиз наан
Гъибихьнушра, аьгъдархьуз.
Шиѣриѣ гъаму
Табиаѣтдин сир айихъ.
Урхрур, сарун
Ухьуз думу аьгъяхьуз.

Ккуккум

Ииз байвахтна гъулаъ ич
Шуйи гъамциб ихтилат:
«Фициб вуш, аьгъячвуз гъич
Ккуккмин уьмур, аьгвалат?

К1ур гирамиб ву, валлагъ
Аьгъя дидиз уьмрин сир.
Думу йибк1уб ву гунагъ,
Кайиб дар гъич саб тахсир.

Хъадан йигъан ярхлаан
Гъебхьиш ккуккум рабхури,
Дийигъну, дикъатнаан
Ккунду, сесер ктухури.

Удубч1вуб, гъап1ган гъисаб,
Ву увуз тувру йисар.
Жил'ин артухъ ва жараб
Уьмриъ саризра тувдар...»

Мектеб ву илмин бина
В а ккуккмиканра узуз
Урхуз гъушиган дина,
Вари аьгъю гъабхъунзуз.

Вуйишт1ан гъабхъну аькси:
Гирамиб дар ккуккум зат.
Аьгъю гъап1ган гъякълу сир,
Гъамциб шула гъякъикъат:

Ч1ивибдиз али Жил'ин
Хас вуйи пай лап багъа-
Гъайгъу зигуб чан наслин
Дидиз рубкъундар магъа.

Улубкьиган хьадукар,
Ярквраъ айи ничхрари
Ургъуру гъюдли мугар,
Муртйир ахъуз дурариъ.

Хъа ккуккум ву аьмалдар,
Убгъдар муг -ук1ан гута.
Дидиз гъич фаркъвал адар
Наан ккипруш, чан мурта.

Хуру мурта муграъ саб
Ничхрин гизаф сабурлу,
Аьгъдру затра чаз гъисаб,
Хъа вуйи учв жумартлу.

Ва думу муртйир ккади
Дубсур мугаъ ихъ ничхир.
Ч1ярт1ар адаур диди
Чан гъахи ва саб дархи.

Бабвалин гъиссар ади
Ничхри зигур гъайгъушин:
Уърхюр ч1ярт1ар тухъ вуди
Ва туври чан манишин.

Ч1 ярт 1 ар шулу хъа артмиш
Асас уьмрин т1алабназ...
Баб ап1ури алдатмиш,
Биц1и ккуккми ту вру наз...

Багъридариз чпин бабхъан
Саб ражну ип1руб ккубкъраш,
Ккуккумин ушв ип1бахъан
Гъичра шуладар яваш...

Улубкьур хъа гъамциб вахт:
Думу ккуккумин бали,
Дупну «мушв ву йизуб тахт»,-
Муг'ан идирчур вари.

Ялгъуз ву ккуккум гъаддиз:
Бабаз чан велед аьгъдар,
Я баб аьгъдар веледдиз-
Дурариз хизан адар.

Ккун апГурза...

Аку уъмриз рякъ ягъурлу
Ккун апГурза, дустар, учвуз.
Гележег лап аку, нурлу
Гъарсариз къисмат ибшричвуз.

Жигъил уъмрин бицли къат1 саб
Ккадап1у мектеб ихъ багъри
Ибшричвуз гъарган къюрпи баб
Ва илимдин бина дугъри.

Мектебдиъ гъап1унчва аьгъю
Сирар табиаетдин багъри,
Уч1вру сарун уъмриъ аьхю
Рякъяр-ражар дюз ва дугъри.

Ишри дуарар бегъерлудар,
Дустар, варидариз учвуз
Мют1югъ ап1уз удукърудар.
Дициб мумкинвалра ачвуз.

Ва туври учвуз Аллагъди:
Варибдин к1ул вуйи сагъвал,
Ярхи уъмрин гъарсаб гагъди
Ц1ийи наслиз хушбахтвал.

Марцци фикрар, хиял аку
Мектебдикан, багъри гъулкан,
Ватан вуйи гъи ва закур
Ихъ Табасаран юрднанкан.

Уъмриъ уърхяй к1ваин вари:
Абана баб, гъарсар мялим
Учвуз уъмрин жикъи ари
Туву ужу б билиг, илим.

Читинвалар мютлюгъ ап1баъ
Раст ишричвуз варж къадми гъяд.
Тувричвуз лап къувват зурба
Хилиъ бисуз хусуси хяд.

Баяр-шубар - йиз аъзиздар!
Гъуллугъ ап1баъ Ватандиз ихъ
Даришричва затра бизар,
Жафа зигбаъ - халкъдин улихъ.

Ккадап1ричва уьмур ярхи,
Фтиз к1уруш зат аьгъдарди дерд,
Сар-сариин дарди бахил,
Шерик шули ляхнариз мерд.

Юк1вариъ ичв аьшкънан ялав
Гъарган убгури ибшриячв.
К1ул'ин ук1у ва марцци зав
Даима вуди гъубзриячв.

Кучлал ва гьякъ

Йиз бицли дуст, маплан кучк»л
Ферештейизра аьгьдру члал.
Маблан кучлал гьич увузра,
Жараризра, я узузра.

Клуруганси, шулдар ярхиб
Кучлилин манзил ясан аьхир.
Эгер кучлал уву гьубзиш
Хьибди анжах писвал битмиш.

Ччвурра шул яв бегьем чиркин,
Ктубчливиди кьутли экин.
Ужуб дубгну эдебнаъ,
Уьмур абхьру читин гьялнаъ.

Хъа эгерки, яв намуснаъ
Убгураш дюзвалин ялав,
Пешкеш шулвуз уьмур вари
Увуз тувнай ярхи ари.

Дугьривалин тумран бегьер
Гьич гьабхьундар писвал мегьел.
Ккунивалиъ йихъ яшамиш,
Дубхьну ккундуш уж'вал артмиш.

Цлибди ашра, шулва шад, тухъ,
Юкливра шул яв гьарган ачухъ,
Тамам шулу гьарсаб арзу,
Эгер гьаплиш клируб узу.

Кучлилин хьуркьувал пешкеш дар,
Гьялал гьякънахъ хьубкьруб адар.
Ярхла аплин увхьан кучлал,
Кюмек аплин гьякъназ гьялал .

Къюлна гату

Ихъ аьдати биц1и къюл
Гъяйванат ву нягъякъюб:
Мяишатдиз гъадмукъан
Зарар тувруб ву йигъан.

Кейванийиз къюл ккундар,
Пуч ап!руган чан удар.
Гъаддиз къюлар терг ап!уз
Дугъу гатар жалб ап!ур.

Хъа къюл гатдин дар душман,
Аьксина, ву чаз дарман.
Биц1ириз ккунибси никк.
Гатдиз ккунду къюлан йикк.

Къюлаз гатура ккундар,
Гуч!уру, чара адар.
Гъябкъюбси гатдин сумпул,
Гук1ни шулу къюлан к1ул.,

Гатдин ц1иб ву дугъривал
Ап!уз ккунду угъривал,
Щадалкъан дарди начан,
Эйсийин хулаъра чан.

Хъа инсанар, гъаци вушра,
К1ваан гъюрмат адаршра,
Гъаз шули айк1ан мажбур
Чахъ гату ап!уз къабул?

Машквар

Миржибпи Мартдин йигъ ву I I. II
Гирами машквар.
Азад уьмрихъан лап гъагъи
Гъаплу ихъ бабар.

Ухъу, дустар, вухъа буржлу
Бабариз гъарган-
Инсанариз лап багъалу,
Варитлан уткан,

Уьмур - вартлан ахю пешкеш -
Ухъуз тувдариз,
Дишагълийириз зегъметкеш -
Ухъу гъюрхдариз.

Дишагълийиз табиаьтди
Тувну вазифа -
«Бабвал» клуру сянйаьтдиъ
Зигувал жафа.

Машквар тебрик гъи аплурхъа
Чйиринра ихъ.
Дишагълийиз хас уьмур хъай
Чипинра улихъ.

Никк

Аьдат вуйиси гьарган,
Хьадан йигъан хьбяхъган
Хюни ккибтуз гъягъюр баб,
Бедрера хьади чахъ саб.

Къяляхъди чан Фарида
Хъайиб бабаз хабар дар.
Бабу, ккуч1вну чан хюндикк,
Ккудубзуру ици никк.

Гъелелиг, ваъ, риш биц1и
Шагъид гъахъундар мициб
Аьламатнан сягънайин,
Сир ачухъ дар гъазмайин.

Аыгъвалатназ лап дикъат,
Фикрар ап1ури швнуб къат,
Фарида хъюгъну лигуз
Дярябкъюб аьгъю ап1уз.

Риш духъну а аьжайиб:
Лизиб, бедрейиъ айиб,
Гъабраъ ади шул мугъан
Хураг туврай гъар йигъан.

Жиниди гъузну бабхъан,
Биц1ир къяляхъ шул мушвхъан.
Тядиди душну хул'ан
Адабгъуру бедре чан...

Хъади думу хъана риш
Гъазмайизди шулу диш.
Мушвахъ биц1и гъарзакар
Шулу бабазра ашкар.

Бабу, дархъуз биябур,
Шураз багахъ мягъян, к1ур.
«Хюнди къусум гъивиш чан,
Узу даршулин начан?

Ярхла йихъа, йиз массан,
Харжи нивк1ар гъяркъниз сан...»
К1ури, баб духъна русвагъ,
Гъитри адар риш багахъ.

Риш биц1ир ву, гъавриъ дар,
Къурхулувалра аьгъдар.
Гъерхра бабхъан ижмиди,
Думу улхури миди:

Баб, баб... вуйин думу «ня-ням»,
Узу гъарган an1ру «аьм»?
Улупура т1убахъди
Улхурай бабаз чахъди.

Сифте никк, хъа чан ушв, фун...
Аьгъя вуйиб никк гъафун.
Хъанара фу-вуш к1ура,
Инт1и т1улар an1ура...

- Ккудубзуз бедрейиз чан
Ккунди а никк хюндиккан...
Риш, гъаци туврайи наз,
Бабу гъадагъур гужназ.

Нирин мяъли

Ич гъулхъан к1ул исинди
Ихъ Рубас нир жабгъура.
Хъебехъай, гъарган диди
Уткан мяъли чан к1ура:

«Салам учвуз, инсанар
Гъарган йиз къадри кайи,
Ихъ гъуларин кевшанар
Му йиз дерейиъ айи.

Гъязурди вуза магъа
Гъарган ичв гъуллугънаъ хъуз:
Штун гъарсаб ц1адал багъа
Шулзухъан багъиш ап1уз.

Тувраза шид ъаокйириз
Балгурайи багъ-бахча.
Мал-чарвайин сюрйириз
Галариъ шулайи чагъ.

Ширейиз дюнмиш шулза
Иимишдиъ ва мейвайиъ.
Никкдикди къяляхъ гъюрза
Учву убхъури айи.

Ккунир вуза биц1идар,
Уз'ин юк1в али гъарган,
Йиз мич1ли штук жик1рудар
Гвач1нинган ва хябяхъган...»

Дуст, гъаму мяъли уткан,
Текрар ап1урай нири,
Якъин, ву увкан-узкан,
Хъебехъна дидихъ вари.

Ппазиппендйир

Табиаътдин
Уткан яратмиш'вал саб
Ппазиппенди
Вуйиб ап1урза гьисаб.
Хьадукран йигъ
Гьяшаратаридуму
Хуб балгуру
Ихъ багъри юрдариъ му.

Багъиш дап1на
Ппазиппендйириз рангар-
Нур ту врудар:
Лизи, гъатху... ва жангар
Дурари, к1ур,
Саб зарарра тувундар...
Хъа уьмрикан
Дурарин вардиз аьгъдар...

Гьякьикъатдиъ
Ппазиппенди зараркар
Ву дюн'яйиъ.
Дидин насил - гъарзакар...
Гъип1ну к1ури,
Тухъ даршлу гьяшаратди
Ц1иб ап1уру
Гъац1 бегъер набататдин.

Ахью наели
Тувру анжах саб хайир-
Пай кивури,
Тузламиш ап1бан кюкйир.
Гъаци вушра,
Узу ап1урза гьисаб
Ппазиппенди
Ву ду старикан ихъ саб.

Салам, кьюрд!

Магъа аьхирки ихъ юрд
Илибкнуну лизи чарчли.
Ухъухънара гъафну кьюрд,
Аязра хъади гъюдли.

Йиф ва аяз ву лишнар
Кьюрдун фаслин чанхалис.
Балгурдар, ваъ, манишнар,
Гъелбетда, январь вазлиз.

Вуйич салам, кьюрд увуз.
К1урачавуз: «Хушгелди!»
Маншаллагъ, кьувват авуз
Гъюкум бисуз саб гагъди.

Агъячуз, кьюрд, амриъ яв
Ният аяв жумартлу.
Жалб дап1нава к1ван ялав
Жил ихъ ап1уз бегъерлу.

Гъит гъалин йифун гунт1ар
Уч ишри ихъ чюллерихъ.
Дурарин штарин пилт1ар
Уч1ври дерин жиларихъ.

Нежбрин ругдиз авадан
Диди *хибди* ламишин.
Барабаруб зат адар
Дидиз, гъибган манишин.

Гъарари йимиш хибди
Айи му ич багъларихъ.
Экинра булди хъибди
Урзурайи хут1ларихъ.

Сагъуб хьибди яр-йимиш,
Къюрдну аьхълушин гъабхьиш,
Зараркрар хьиди бугъмиш,
Къаназ аязнахъ гъахьиш.

Баяр-шубар иллагъки
Ув'ин духъну а рази.
Гъациб аьшкъ аплураки
Гъайбатниин яв лизи.

Яртуз гъягъюра магъа
Мярхяхьди машарик.
Йиф ву дурариз багъа-
Зиреквал ка баярик.

Марцциб ву, къюрд, яв гъава,
К1ваан гъюру мяълиси.
Беркет хъади дуфнава
Адар фасил увусиб.

Сивинкюл

Гъулаъ, Рубасдихъ дубхънайи ерлешмиш,

J

Сивинкюлин бицли гъар шула битмиш.

I

Гюрчегвалин къадар адар му гъарин,

Фуну касра гъайран хъуз гъитру чаин.

Табиаътди, улупури жумартвал,

[

Бахш гъаплуб ву мидиз мукъан утканвал.

I

Лизи къаб рябкъюру лап успагъиди

|

Албагуб ву циркларин четир дидин.

Амма гъари сефилвал гъисс аплура,

Думу дидин клажариан рябкъюра.

Сивинкюлиз учвсиб жара дуст адар -

Рубас дин мяълийи думу клабцура.

!

Сивин кюлигъ адауру чвул ва къюрд

Ничхрари ихъ ккунидари багъри юрд,

Къюрд улдубчлвну, улубкъиган хъадукар,

Пямплюгъари абццуру мушваъ мярака.

(

Дарихмиш'вал гъариб гъарин аплуз цлиб

Дурсру ничхрар дидигъ ахъюб ва бицлиб.

Дидин сирникк деъру баярна шубар

Саб вахтнара думу ялгъузди гъитдар.

J

Ихъ йишвариъ адар гъар дидиз ухшар

Варидариз багъа дубхъну а му гъар,

Амма дидин пашманвал яваш шулдар

Учвстар гъарар, ватан дидиз гъархрадар.

I

Сяаѣт

Тахъ-тахъ, тахъ-тахъ, тахъ-тахъ-тахъ.
Либхура сѣаѣт гъвалахъ
Аьламанан ву мутму
Бизар шлуб дар думу.

Гъилигиган чливиб дар,
Хъа рякълан улдубгурдар.
Фила ухъу гъерхишра,
Ухъуз дюзди вахт клура.

Хъитлри цифрар сабдихъ саб,
Йирхъцлурихънакъан гъисаб
Аплуз шулу сѣятихъан,
Даршлубкъан ужуйи ухъхъан.

Сѣйтиин вахтанан уьлчмйир
Ву секундар, дакъикъйир...
Саб дакъикъайиъ магъа
Дюзди йирхъцлур секунд а.

Вахтанан гъарсаб сѣаѣт - му
Иирхъцлур дакъикъа ву.
Секундар фукъан айклан
Саб сѣаѣтнаъ, дарди кам?

Йиз урхру дустар вари!
Дюз жаваб тувай ари.
Ав, му ляхникан аьгъюр
Сарун духъну а аьхю.

Вардин вазифа

Табасаран
Юрднаъ ихъ багъри, адлу
Къюрдун вахтна
Бабкан гъахъунза узу.
Къисматну ич
Баб хъана гъап1ну бахтлу,
Саламатди
Уъмур бахш дап1ну узуз.

Хулаъ нежбрин
Иирси, биц1и ва исч1ли
Думу вахтна
Кабхънайи лампа «уннугъ».
Ва фереште
Дараргъуз хулаъ мич1ли
Гамди тамам
Ап1уйи пичран гъуллугъ.

Хъа шадвали
Акв ва манишин гъахну:
Бай гъахъиган,
Ригъси кархъну ич адаш,
Хулаз магъа
Сабсан ригъдин нур гъафну,
Юкъуб айич:
Йиз къюр чина къюр гъардаш.

Хъа гъахъунза
Гак1влин къябаъ йиз ахю,
Заманайин
Къитвалар ап1ури гъисс...
Гъарсабдикан
Ци-цибди дап1ну агъю,
Яшамиш хъуз
Хъюгъюнза, к1ул дап1ну ис.

Уьмурлугъ кьаб
Инсандиз ву, дустар, Жил.
Жумартлуб ву
Аьламдиъ вартлан думу,
Гъибтну ккунду
Варди дид'ин ужу б шил.
Жил ихъ уьбхюз
Инсанарра ву буржлу.

Ахъну гъавриъ
Дишлади думу ляхнин
Алдагъунза
Ихтиятди гамар йиз...
Ав, узу, дуст,
Гъи багъри жил'ин кьял'ин
Лицураза

Илзигури ликариз...

Аьгъявуз, гъаз
Баб-жил ихъ гъюблан-гъюбаз
Имбубсана
Шулаш уткан, авадан,
Ухшар шулаш
Варитлан бахтлу бабаз,
Хъайириз чахъ
Лап аькьюллу веледар?
Агъзур касди
Йигъан жил'ин шил гъибтра
Уьмрин рякъюъ
Чав хъап1райи гъунарлу:
Миллионди
Ислягъвалик пай кивра
Ва anlypa
Чанхалкъ, ватан лап адлу.

Гизафдари,
Гъи чпин к1улар дап1ну ис,
Му дюн'яйиъ
Ап1ури а саб мадар...
Машгъул вуди
Ляхнариин гизаф пис,
Гевюл жилин
Ис ап1рудар ц1ибт1ан дар.

Увура, дуст,
Кадабгъ уьмриъ рякъ дугъри,
Савадлу хъуз
Мектебдиъра зиг жафа.
Даккун ап1ин
Гъаргандиз т1афал, угъри...
Тамам ап1ин
Жил'ин Балин вазифа.

Умудлуза,
Гъаци гъабхъиш му ихъ Жил
Сагъди гъубзди,
Ригъун кюкюси-артмиш.
Гележегдиъ
Хъибди хъанара жигъил
Хъиди дид'ин
Жара кюкйирра битмиш.

ЦӀурцӀул

Хулан багахъ бистниъ ич
Аъмлюхъ битмиш шулайич.
Думу гъар'ин гъар йигъан
Аьлди уьлюбхну шул гъван.

Аъмлюхъяр цци гизаф гъя.
Мидкан Аьлдизра аьгъя.
Кучрайи инсан адар,
Хъа мейвйир шулу имдар.

ВуйиштӀан къаблиъ ацӀу
Яшамиш шулацӀурцӀул*:
Аъмлюхъин гъарин гъвалахъ
Къаби жихриъ а саб дахъ.

ЦӀурцӀлира дахъаъ думу
ДапӀну а чаз дигъсиб муг.
Йигъну сикин дарди зат
Зигура душваз сурсат.

Му ляхникан Аьлдиз ихъ
Аьгъю шул вар тӀан улихъ.
Мушваъ ният фициб чаз
Аш кӀуру дугъу бабаз:

-Ихъ аъмлюхъярин душман
Гъидихъунзуз лап яман.
Гъибихъуб хура вари
Дахъаз ихъ къаби гъарин.

Табутсиб дахъаъ дидин
Фукъан аъмлюхъяр магъа.
Хъасин хифарра хиди,
Чаз гъитиш, мушваз диди.

Ухъуз сарун гъубзру фу?
Зараркар ву якъин му.
Ц1урц1улза к1уру намерд
Дап1ну ккунду мушв'ан серд.

Гъвандин гъюжум ап1урза,
Гъаци гуч1ар ккаурза.
-Жан бай, милибк1ан думу-
Къадарсуз успагъиб ву.

Гъялал ибшрида дидиз
Уч гъапГуншул чиркквариз
Эгер хъпехъуруш узухъ,
Ап1ин дурарин язухъ.

* Ц1урц1ул - мушваъ хаз.

ГвачІин

Ал ахсрариз мютІюгъ шула мучІушин.
Убгъура чиг, амма завуъ диф адар.
Табиаътди гъисс апІура мичІлишин.
Зав'ан дургри а аъхиримжи хядар.

Гъюлилан за шула гергми уъру ялав-
Гъеле нулар бегъем духъну адру ригъ.
Вари му лишнар танишди вухъуз, ав:
Бабкан шула жилиин нубатнан йигъ.

Му гъялатдиъ уягъ шула дагълу гъул
Тамам апІуз мяишатлугъ гъайгъушнар.
Гъарантуси рябкъюз хъюбгъну дагъдин кІул
Ярхи йишвди жин дубхънайиб мучІушнаъ.

ГвачІниндиин варитІанна ву рази
Ничхрар йишвкан бегъем духънайи инжик.
Магъа, нивкІан хъибгну, дагъдин саб ппази
Хюрчаз дуфна, гюзчиваликк ккипна жил.

Ав,узура шулуза гъарган гъайран
Герендиин гвачІнинган ригъ гъудубчІвру.
Гюрчег вузуз узуз гъам дагъ, гъам аран
Вахтна ухъу нубатнан йигъаъ учІвру.

Яркур чвну

Дуфну хъубкъна «гъизилин ччвул»,
Табиаѣтдин амриз асас.
Ярквру магъа, рябкъюрачвуз,
Алабхъура гъатху либас.

Ав, узура рази вуза:
Чрушин ву ярашугъ ярквран...
Вушра, мяъли бикІураза,
Ярквракан ихъ гъаму вахтнан.

Хъадукраси, думу гъира,
Хъугъай узухъ, уткан ву, ав.
КІвазра магъа хиял гъюра:
Йиз улихъ хъа гюрчег гъалав...

Дагълу шуру гугарихъди
ДибикІнайи эсериз ву
Ухшар рангнан кІажарихъди
Дабалгнайи яркур гъи му.

Шуру эгер китаб ухъкан,
Ихъ уъмрикан бикІури аш,
Ярквран рябкъювал му уткан
Табиаѣтдин ву фас лин маш.

Рябкъюразуз, гъядяхъура
Рангнан кІажар гъаргъян гъарсаб:
Ярквраъ чан уъмур убхъура,
Пашман хъуз бина адар саб.

Ахърай кІажар, ваъ, дар нивгъар,
Себеб адар гъариз ибшуз.
Лазим духъна гъамус йигъар
ЦІйи гъалав хъана рибшуз.

Гъийин къяляхъ хъайихъ закур -
Гележегдин жикъи ара.
Умудлуза, му ихъ яркур
Уткан хъибди думуганра.

Ккап1найиган лизи йифу,
Дуст, йипава, му ихъ ярквран
Уткан даруб хъибдихъа фу?
Хъа гъиди йигъар хъадукран...

Чиркквар

Хъадукра лизи пѣли саб
Чиркквар уч1вугну йиц1исаб:
Лизи, уъру, к1ару рангнан-
Уччвудар лап аьламатнан.

Сабнуб лизибдиз тай шулдар,
Эгерки жара рангнандар
Ухъу сат1иди гъадагъиш
Ва лизидарихъди тевиш.

Уъру чирккварт1ан к1арудар
Сабдииндит1ан артухъ дар.
Биц1и урхрур, увуз суал:
Гъарсаб рангнан чиркквар швнуб а?

Чекмийир

Накъ шагъриан дадайи
Айит1 мани юрт айи
Чекмийир гъадагъунчуз:
Биц1и гъардшиз ва узуз.

Удуч1вунча сейирназ,
Ликари йиз тувру наз.
Биц1идар ву эявийр
Уз'ин али чекмийир.

Дюгъбариан ч1иркъуру,
Къикъарра ву лап ккуру.
Гъисс гъап1унза иццушан-
Гъулайсузвалин лишан.

Улч1юбгъюнза саб чекме.
Вуйишт1ан дар йиз уълчме.
Гъилигунза фу дубхънаш,
Сагъу ликриз дап1на к1аш.

Йиз гъардшиин алидар,
Аьксина, ву аьхюдар.
Лак1 шула дугъан ликар
Ва дугъазра шула кар.

Гъаци хайлин вахтна ч1ат
Ришвузкъан даршули зат
Имича: узу ва гъардаш,
Дина гъайиз ич адаш.

Сир иомексузвалин ич
Аьгъячвуз фтиъ гъабхънуш гъич?
Чекмийир учу алахъну
Сар-сарихъди гъюдюхну.

Шахматар

Тамашйиригъ лап марагълу
Гъисаб шула вартлан адлу
Тамашиси ихъ шахматар.
Дидиз сарунадар, к1ур, тай.

Уйнамишдин асас мяна:
Къулиин гъабхурай женгнаъ
Ухди-къанди ап1уб йисир
Жара рангнан паччагъ учвсир.

Къувват а паччагъдиз гъарсар:
Вартлан чаз дугъри везир сар,
Миржир эскер, офицер къюр,
Фил, гъайван ва тура къю-къюб.

Къулиин суратдиз гъарсаб
Улупну а вазифа саб.
Варидин ву метлеб асас
«Душмнилан» алдабгъуб къисас.

Дурарихъди женг дуствалин
Тамашийин вахтна вари
Къулиин к1ули гъабхрудар
Ву ихъ уйнамиш ап1рудар.

Китабдиъ айидар

Сифте гаф.....	5
Абайихъди сюгъбат.....	6
Аяз ва бай.....	12
Гъазру сакит гъаплу Сакит.....	14
Алмаздин ккуртт.....	18
Ихъ багъдиъ.....	21
Къужа ва дажар.....	22
Надинж Мурад.....	33
Рангнан къалмар.....	34
Пешкеш.....	36
Маратдин нивк1.....	38
Темпел Гъясан.....	41
Фаридара би1ир дар.....	43
Хюрчаъ.....	45
Бабан насигъят.....	48
Биц1идарин аьламдиъ.....	50
Биц1и ашбазар.....	51
Абайин багъ.....	54
Гъяйванатарин паркдиъ.....	60
Гъяфта.....	64
Индирайиз фу аьгъя.....	66
Шаир.....	70
Гъизилгюл.....	71
Ич гъул.....	73
Ич хизан.....	75
К1ари.....	76
Ккуккум.....	80
Ккун аплурза.....	83
Куч1ал ва гъякъ.....	85
Къюлна гату.....	86
Машквар.....	87
Никк.....	88
Нирин мяъли.....	90

Ппазиппендийир.....	91
Садам, кьюрд	92
Сивинкюл.....	94
Сяаът.....	96
Вардин вазифа.....	97
Цу1рц1ул.....	100
Гвач1ин.....	102
Яркур чвну.....	Ю3
Чиркквар.....	104
Чекмийир.....	106
Шахматар.....	107

Рустам Рамазанович Курбанов

СОН МАРАТА

(Стихи)

Редактор ШКазиев

Художник М. Муталибов

Художественный редактор М. Левченко

Технический редактор В. Гаджиева

Корректор Ф. Абдуллаева

Лицензия ИД 053301 от 10.07.01.

Сдано в набор 14.02.2011.

Подписано в печать 4.04.2011.

Формат 60х90 1/16. Бумага офсетная.

Гарнитура «Times». Печать офсетная.

Усл. печ. л. 7,0. Уч.-изд. л. 4,4. Тираж 500.

Заказ № 222. Цена свободная.

ГУ «Дагестанское книжное издательство»
Комитета по печати и массовым коммуникациям
Республики Дагестан
367025, Махачкала, ул. Пушкина, 6

Отпечатано в ООО «Дагпресс Медиа»
Махачкала, ул. Ярагского, 8

